

Junior Univerzita jako jedna z forem letních volnočasových aktivit pro děti předškolního věku.

Kateřina Brhelová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina BRHELOVÁ**

Osobní číslo: **H10842**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Junior Univerzita jako jedna z forem letních
volnočasových aktivit pro děti předškolního věku**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti volného času.

Příprava metodiky vzdělávacího programu.

Realizace vzdělávacího programu.

Vyhodnocení vzdělávacího programu.

Prezentace vzdělávacího programu, jeho shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HÁJEK, Bedřich, HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

VÁŽANSKÝ, Mojmír a SMÉKAL, Vladimír. Základy pedagogiky volného času. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.

REUYS, Eva a VIEHOFF, Hanne. Jak s dětmi trávit volný čas. Praha: Portál, 2000. Nápady - hry - tvořivost. ISBN 80-7178-412-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie I: dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

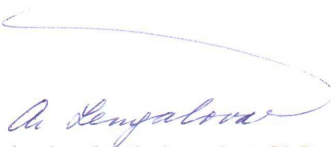
Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

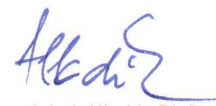
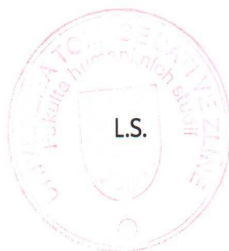
Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 6. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2013

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odřídí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Cílem mé práce je zkvalitnit trávení volného času dětí předškolního věku a zvýšit povědomí možnosti péče o zvířata prostřednictvím vzdělávacího programu.

Teoretická část mé práce se zabývá obecně volným časem a volným časem dětí předškolního věku. V praktické části je návrh vzdělávacího programu pro děti předškolního věku se zaměřením na živočišné druhy a vytváření pozitivního vztahu k nim. Výsledkem práce je vytvoření pěti denní programu příměstského tábora a jeho zhodnocení.

Klíčová slova: Volný čas, výchova, předškolní věk, rodina, vrstevnická skupina, média, dětské tábory.

ABSTRACT

The aim of my bachelor thesis is to improve the quality of leisure time activities for children of pre-school age and to raise the awareness of animal care possibilities through an educational programme.

The theoretical part deals with leisure time in general and leisure time of pre-school children. The practical part is focused on the proposal of the educational programme for pre-school children with the orientation on animal species and creating a positive attitude towards them. The result of this thesis is a five-day commuter camp programme and its evaluation.

Keywords: Leisure time, education, pre-school, family, peer group, media, children's camps.

Poděkování:

Velmi děkuji vedoucí mé bakalářské práce doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, PhD. za odborné vedení a podnětné rady při zpracování mé práce.

„Stěžujeme si, jak máme málo času, ale jednáme tak jako bychom ho měli nekonečně mnoho“.

Lucius Annaeus Seneca

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VOLNÝ ČAS	11
1.1 POJEM VOLNÝ ČAS.....	11
1.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	12
1.3 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS.....	14
1.4 VÝCHOVA FORMÁLNÍ, INFORMÁLNÍ, NEFORMÁLNÍ.....	16
1.5 INSTITUCE PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ	18
1.6 DĚTSKÉ TÁBORY.....	20
1.6.1 Dělení táborů	20
1.6.2 Co mohou mít děti z tábora.....	21
2 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ A VOLNÝ ČAS	23
2.1.1 Média a volný čas dětí.....	23
2.1.2 Rodina, vztahy s rodiči a sourozenci.....	25
2.1.3 Rodina a volný čas	26
2.1.4 Vztahy s lidmi mimo rodinu.....	27
2.1.5 Vrstevnické skupiny	28
2.1.6 Přírodovědné vzdělávání a volný čas	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
3 MÁME RÁDI ZVÍŘATA	32
4 PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR	34
4.1 1. DEN - POZNÁVÁME DRUHY ŽIVOČICHŮ	34
4.1.1 Evaluace prvního dne programu.....	38
4.2 2. DEN - HRAJEME SI NA ZVÍŘÁTKA.....	42
4.3 3. DEN - ZOOLOGICKÁ ZAHRADA A JEJÍ PRAVIDLA.....	45
4.3.1 Evaluace třetího dne programu.....	46
4.4 4. DEN - PEČUJEME O ZVÍŘATA NA FARMĚ.....	49
4.5 5. DEN- PEČUJEME O ZVÍŘATA V LESE.....	52
5 ZÁVĚR PROGRAMU	56
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Volný čas není novinkou dnešní doby, ale provází lidstvo odjakživa. Pochází ze starořeckého slova *scholazein* (škola), které vyjadřovalo pojem volnou chvíli nebo prázdno. Řekové zastávali názor, aby nebyl volný čas mařen a zdůrazňovali činnosti, kterým by měl být volný čas věnovaný. Postupným vývojem se tedy ustálil konečný význam tohoto slova jako přednášet. Uznávání autoři jako Aristoteles, Thomas Moore kladly také důraz na to, aby nebyl volný čas mařen, naopak nabádali ve svých dílech, aby byl naplňován vzděláváním a studiem. I náš uznávaný pedagog Jan Amos Komenský rozdělil den na tři stejné části a to na práci, spánek a aktivní odpočinek, který měl být naplněný vzděláváním. Dnes se s vývojem společnosti mění využívání a chápání volného času. Lidé v dnešní době využívají volný čas hlavně k odpočinku od práce, rodiny, závazků. Může se jednat o odpočinek fyzický nebo psychický.

Volný čas dětí v dnešní době je jiný než u dětí před několika lety a to z důvodu ovlivňování masovou komunikací, která má na dítě značný vliv. Samozřejmě pozitivem v dnešní době je nepřeberné množství kroužků, z kterých si vybere i náročnější dítě. Cílem těchto zařízení by měl být všestranný rozvoj dítěte, ale také kvalitní trávení volného času dětí. Záleží tedy na rodičích zda využijí nabídku zařízení pro své děti a umožní jim tak trávit kvalitně volný čas.

Zařízení a množství aktivit pro děti je mnoho, a proto je důležité zvolit správně, aby dítě nebylo přetěžováno nebo netrávilo svůj volný čas v zařízení jen proto, že si to přeje jeho rodiče. Důležité je tedy dát dítěti nabídku, aby si samo zvolilo svoji cestu, kterou se bude jeho volný čas ubírat.

V praktické části mé práce jsem vytvořila návrh pěti-denního vzdělávacího programu formou příměstského tábora s názvem Máme rádi zvířata. Příměstský tábor jsem zvolila proto, že mnoho dětí nejezdí na tábor z důvodu odloučení se od rodičů na delší dobu, a proto je příměstský tábor ideálním kompromisem pro děti nejen předškolního věku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas vnímá každý člověk jinak, především je to ale doba, kdy si můžeme vybírat svobodně činnosti, děláme je rádi, dobrovolně a přinášejí nám pocit uspokojení. Může se jednat o zábavu, odpočinek, vzdělávání, zájmové činnosti apod. Z pohledu dětí a volného času se zde nezařazují činnosti jako sebeobsluha, péče o zevnějšek apod. Nepatří zde ani základní biologické potřeby jako jídlo, hygiena, zdravotní péče nebo spánek. Ovšem i ze základních biologických potřeb si člověk může udělat svého koníčka.

1.1 Pojem volný čas

Chápání pojmu volný čas je různé, záleží na přístupu autorů a na jejich vymezení problematiky. V dnešní době se uvádějí hlavně dva směry k pochopení pojmu volný čas:

1. Negativní pojem volného času - volný čas je vnímán jen jako doba zbývající z 24 hodin po splnění všech pracovních, domácích a ostatních povinností.
2. Pozitivní pojem volného času - volný čas je definován jako čas z 24 hodin, se kterým si může člověk naložit svobodně dle svého uvážení. Může dělat vše nezávisle na svých povinnostech bez vědomého nebo podvědomého nucení (Vážanský, 1992, s. 11).

Různí autoři definují volný čas takto:

H. Holinová definuje volný čas jako: „*čas, kterým mladí lidé disponují podle vlastního rozhodování a podle možností, jaké mají, a věnují ho souhrnu činností vykonávaných mimo pracovních (školních) a nevyhnutelných činností, činností určených na fyzický odpočinek, uspokojování kulturních a společenských potřeb a zájmů v rámci tělesného i duševního kultivování, jako i činností spojených s rozvojem a směřujícím k formování společensky vyspělé osobnosti*“ (Holinová In Kavanová, Chudý, 2005, s. 8).

Podle I. Slepíčkové je volný čas chápán jako: „*čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základně svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku)*“ (Slepíčková In Kavanová, Chudý, 2005, s. 11).

V. Spousta chápe volný čas jako: „*čas, který člověku zůstává jako protiváha nutných činností spjatých se zaměstnáním, sociálními povinnostmi a biologickými potřebami, je to čas prázdný, který každý může naplnit v rámci daných podmínek svobodně, podle své vlastní vůle*“ (Spousta In Kavanová, Chudý, 2005, s. 18).

M. Žáková uvádí: „*že se jedná o časový prostor, který člověku umožňuje svobodnou volbu činností, kdy si člověk vybírá činnost nezávisle na společenských povinnostech, vykonává ji tedy dobrovolně a tato činnost mu poskytuje uspokojení a příjemné zážitky*“ (Žáková In Vážaňský, Smékal, 1995, s. 17).

1.2 Funkce volného času

Volný čas plní několik důležitých funkcí. Například Čáp rozděluje volný čas na tři hlavní funkce a to: odpočinek, zábava, rozvoj osobnosti.

1. **Odpočinek** - jde o regeneraci síly, kterou jsme vynaložili při práci. Můžeme zde zařadit hlavně odpočinek formou kultury jako kino, divadlo, hry apod.
2. **Zábava** - je narušení jednotvárnosti režimu každého dne člověka. Jedná se především o hry a sport, čtení, rádio, televize apod.
3. **Rozvoj osobnosti** - jde o rozvoj osobnosti jednak po stránce duševní, tělesné tak i sociální. Patří sem vzdělávání, účast na společenském i veřejném životě, zájmové činnosti apod. (Čáp, 1997, s.14-15).

Funkcí volného času je mnoho, všechny mají jeden společný znak a to, že všechny aktivity ve volném čase se prolínají, doplňují a podporují. Jednou funkce funguje více v oblasti zábavy, jindy zase v oblasti odpočinku a naopak.

Alice Kavanová a Štefan Chudý se přiklánějí k členění funkcí volného času takto:

1. **Výchovně - vzdělávací funkce**- kdy volný čas je prostorem pro výchovu a vzdělávání, představuje příležitost pro získávání informací z oblastí kultury, techniky, vědy, společenského života prostřednictvím knih, volnočasových aktivit a médií.

2. **Relaxačně - relaxační funkce-** do denního programu je vhodné zařazovat relaxační činnosti, abychom odbourali vypětí, stresovou zátěž ve škole, na pracovišti. Vhodné jsou procházky v přírodě, výlety, pobyty na čerstvém vzduchu. Dítě ovšem potřebuje mimo organizované činnosti i neorganizované činnosti, spontánní aktivity jako například čtení, poslouchání hudby, společnost svých vrstevníků atd.
3. **Sociální funkce-** socializace je adaptování jedince do sociálního prostředí, kdy se stává jeho členem, poznává ho atd.. Člověk potřebuje žít v různých skupinách- formálních i neformálních. Děti usilují o začlenění do sociální komunity, formují si vztahy na úrovni, osvojují si formy společenského chování, komunikaci atd..Pro děti ze sociálně slabších rodin má osobitý význam. Pedagog má možnost snížit nedostatky z rodinného prostředí tím, že dětem nabídne aktivity, kde mohou ukázat svoje schopnosti, dovednosti, úspěchy do takové míry, aby získaly sociální status.
4. **Seberealizační funkce-** činnosti ve volném čase nabízí dítěti uspokojovat své potřeby, zájmy, ale také seberealizaci. Dostatečná motivace napomáhá k nadání, talentu, k rozvoji dispozic, vloh. Aktivity na rozvoj osobnosti vytváří vnitřní harmonii, která je v souladu s vnějším prostředím. Tím, že dítě dosáhne vnitřní stability, odráží ji ve všech svých činnostech.
5. **Preventivní funkce-** je důležitá, protože kromě výchovného působení, také předchází patologickým jevům. V pedagogické praxi jsou různé programy prevence, které jsou chápány ve třech rovinách a to:

- **primární prevence-** je zaměřená na zkoumání příčin drogové závislosti a s tím spojené kriminality. Na jedince můžeme působit prostřednictvím zájmových činností, užitečným využíváním volného času, výchovné skupiny (peer programy) atd..
- **sekundární prevence-** se zaměřuje na rizikové jedince nebo skupiny, u kterých je předpoklad, že se mohou stát například drogově závislým.
- **terciální prevence-** představuje již samostatné léčení drogově závislého člověka nebo znovu uvedení do společnosti s cílem zabránit recidivě. Prevence se zaměřuje na sociální prostředí a odstranění nevhodného chování (Kavanová, Chudý, 2005, s. 17-19).

Každá z uvedených funkcí je v životě člověka a dítěte důležitá. Členění je mnoho podle různých autorů. Důležité ovšem je jak jsem již zmínila, že aktivity, které si zvolíme se navzájem prolínají, doplňují a podporují. Záleží tedy na nás jak si den uzpůsobíme, jednou budeme více odpočívat, podruhé se více bavit a nebo se vzdělávat.

1.3 Výchova a volný čas

Na výchovu člověka se můžeme dívat ze dvou pohledů a ve dvou rovinách. Z pohledu vychovávaného a člověka vychovávajícího a v rovině záměrné a nezáměrné. Vychovávat znamená působit na člověka v různých směrech, v prostředí, věku a časovém horizontu. Cílem výchovy je rozvíjení a kultivování činnosti, aby vychovávaný byl schopen dosáhnout životního cíle. Mluvíme o rozvoji tělesných, intelektových, citových a sociálních schopností. Důležité je, aby cíle a prostředky výchovy byly přirozené (Kavanová, Chudý, 2005, s. 20).

Uvedla bych definici dle Pelikána, který chápe pojem výchova jako: „*cílevědomé a záměrné vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujiícímu jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobností*“ (Pelikán, 1995, s. 36).

V dnešní době se volný čas dětí čím dál víc rozvíjí, a proto byla snaha ze strany pedagogů jej ovlivňovat. Vznikl tedy v celoevropském měřítku pojem výchova mimotřídní, výchova mimoškolní.

Pojem výchova mimotřídní představuje aktivity realizované mimo povinnou školní docházku, ale realizované školou. Mohou to být aktivity prostřednictvím školního časopisu, aktivity uskutečňované v knihovně apod. Další pojem výchova mimoškolní, představuje aktivity, které se uskutečňují mimo školu. Mohou to být například různé zařízení volného času, sdružení atd..

Oba tyto pojmy u nás ve čtyřicátých letech 20. století měly značný význam, nebyla z nich však jasná koncepční a praktické souvislost obou oblastí, a proto tyto pojmy v šedesátých letech byly nahrazeny pojmem výchova mimo vyučování, který přetrvává dodnes (Hofbauer, 2004, s. 15-16).

Výchova mimo vyučování

Výchova mimo vyučování probíhá mimo vyučování, rodinu, zajišťují ji různé instituce, probíhá převážně ve volném čase a je významnou oblastí ve výchovném působení. Vede jedince k účelnému využívání volného času, uspokojuje potřeby, upevňuje morální vlastnosti. Ve výchově mimo vyučování má značný význam obsah, ale i způsob využívání volného času, kde značný význam má i duševní hygiena. Uvedla bych na příkladu, když člověk odpočívá, prožívá zábavu, odráží se tyto činnosti ve studijních nebo pracovních výkonech člověka. Dalším důležitým úkolem, který výchova mimo vyučování plní je rozvíjet potřeby celoživotního vzdělávání v souvislostech se zájmovým zaměřením člověka. Tato oblast výchovy přispívá k prevenci nevhodných a škodlivých norem chování a plní čtyři funkce a to výchovnou, vzdělávací, sociální a zdravotní. Pokud pedagog ovlivňuje volný čas vhodně je jedním z účinných forem prevence před projevy agresivity, požívání alkoholu, drog atd.. Výchova mimo vyučování také zahrnuje přípravu na školu, upevnění hygienických a kulturních návyků.

Co se týká samotného pedagoga volného času, který pracuje s dětmi a mládeží je důležité, aby vytvořil bezpečné a tvořivé podmínky, pohodu, uspokojoval individuální potřeby dětí, rozvíjel zájmy a schopnosti, a proto je důležité, aby měl zájem a pochopení pro individualitu, dokázal děti motivovat, podporoval jejich tvořivost, kreativitu, zájem, ale i vzdělávání. Úspěšný vychovatel může být jen ten, který má nejen odbornost, ale také osvojené komunikační dovednosti, má ráda děti, dokáže si získat jejich důvěru a vytváří kladné vztahy. Práce vychovatele je nejkrásnější v tom, že není vázána učebními osnovami a klasifikací, a

proto má vychovatel velký prostor pro tvořivost a motivaci, zároveň je však tato práce velmi náročná (Pávková, 2008, s.37-39).

Na závěr bych zmínila, že profese pedagoga volného času se pohybuje v různých typech zařízení pro výchovu mimo vyučování, které se liší funkcemi, obsahem, činností a věkem. Vychovatelé se jako jediní připravují na práci s dětmi od předškolního věku až po adolescenty či mladé dospělé, a proto už v tomto smyslu jejich práce není jednoduchá.

1.4 Výchova formální, informální, neformální

V posledních letech se objevují nové pojmy, které chápou výchovné působení komplexně. Pojmy, kterými se v této části práce zabývám jsou výchova formální, informální a neformální.

- Výchova formální- z anglického slova *formal education*. Patří zde aktivity, které jsou vykonávány ve škole nebo v odborných vzdělávacích zařízeních. Výchovu formální zajišťuje nebo podporuje stát. Formální stupeň je zakončen dokladem o absolvování. Můžeme zde uvést dálkové studium nebo klasické denní studium.
- Výchova informální- z anglického slova *informal education*, jedná se o získávání vědomostí, dovedností, rozvíjení osobnost mimo proces vyučování, mimo instituci. U výchovy informální jde o učení se z kontaktu a zkušeností s rodinou, v práci, přáteli, médiu atd.. Výchova může být cílená, ale často působí nezáměrně.
- Výchova neformální- z anglického slova *non-formal education*, tedy neformální výchova oproti informální je přesně daná, tedy cílená a působí mimo formální systém, to znamená, že neprobíhá ve škole a nezakončuje se osvědčením a realizuje se prostřednictvím dobrovolné činnosti dítěte. Jedná se o umělecké, zájmové kroužky pro děti a mnoho jiných.

Výchova neformální má nejbližší k výchově ve volném čase a je chápána jako jeden ze způsobů rozvoje demokratické společnosti a respektování práv člověka.

Základní rysy neformální výchovy jsou:

- svoboda a dobrovolné rozhodování o aktivitách
- obsahuje prvky demokratismu
- je součástí koncepce a praxe celoživotní výchovy a vzdělávání (Hofbauer, 2004, s. 18-20).

Neformální výchova je pokládána za jeden ze způsobů rozvoje demokratické společnosti a respektování práv člověka. Občanům dává příležitost:

- *rozvíjet zvědavost a nadšení pro věc, získávat zkušenosti a přebírat odpovědnost,*
- *společně pracovat, učit se demokraticky jednat a rozhodovat a takto si osvojit zásady aktivního občanství,*
- *prostřednictvím zkušenosti získané v relativně stabilním sociálním prostředí rozšiřovat osobní, sociální a profesní kompetence,*
- *učit se angažovat a solidaritě, motivaci a iniciativnosti, toleranci a interkulturní výchově, kritickým postojům a intelektuální nezávislosti, sebedůvěře a dalším žádoucími rysy osobnosti (Hofbauer, 2004, s. 20).*

Výchova neformální a formální se shodují společně v cílech a to v rozvoji osobnosti, sociální integraci a výchově k aktivnímu občanství. Rozvíjejí intelekt, ale také praktické a sociální kompetence ve znalostech, v umění jednat a být (Hofbauer, 2004, s. 20).

Na závěr bych chtěla říci, že dle mého názoru jsou důležité všechny tři složky výchovy, ale jako odborníci v literatuře bych se také více přikláběla k důležitosti výchovy neformální, ale zároveň i informální, která mně osobně přijde stejně dost důležitá, protože ne všechny děti mají rádi zájmové kroužky, někteří chodí do kroužků, protože si to přejí rodiče, tudíž to v nich tolik nezanechá. Kdežto u informální výchovy, která se uskutečňuje prostřednictvím okolí mně přijde, že se dítě více naučí od svých vrstevníků, ovšem ne vždy to může být v dobrém slova smyslu.

1.5 Instituce pro výchovu mimo vyučování

Různé společenské instituce vytvářejí podmínky pro realizaci výchovných cílů mimo vyučování. Nejvýznamnější zařízení pro děti předškolního, ale i školního věku bych okrajově zmínila zejména školní družiny, střediska pro volný čas dětí a mládeže, dětské domovy, centra volného času, školy v přírodě, ale také dětské tábory, kterými se budu zabývat více do hloubky.

Školská výchovná zařízení pro výchovu mimo vyučování se řídí paragrafy:

§ 17

- (1) *Výchova mimo vyučování je součástí péče o výchovu a vzdělávání; organizují ji školy a školská výchovná zařízení pro výchovu mimo vyučování.*
- (2) *Školskými výchovnými zařízeními pro výchovu mimo vyučování jsou střediska pro volný čas dětí a mládeže, školní družina, školní klub, školní knihovna a domov mládeže.*

§ 19 Střediska pro volný čas dětí a mládeže

- (1) *Střediska pro volný čas dětí a mládeže plní funkci výchovně vzdělávací a rekreační.*
- (2) *Středisky pro volný čas dětí a mládeže jsou domy dětí a mládeže s širokou zájmovou působností a stanice zájmových činností specializované na konkrétní zájmové oblasti.*
- (3) *Středisko pro volný čas dětí a mládeže může poskytovat své služby za úplatu (Kökörčený, 2006. [online]).*

Školní družina

Školní družina se zaměřuje na práci s dětmi prvního stupně. Hlavní funkcí školní družiny je, aby dětem bylo poskytnuto bezpečí v době, kdy rodiče jsou v práci. Kromě funkce bezpečí plní školní družina také funkci sociální, výchovnou a zdravotní. Školní družina nabízí dětem řadu zájmových činností, ale také uspokojování potřeb pohybu. Ve školní družině mohou být uskutečňovány různé druhy kroužků i pro děti, které školní družinu nenavštěvují, samozřejmě za poplatek (Pávková, 2008, s. 112).

Na ukázkou jsem si vybrala školní družinu 3. ZŠ Slovenská ve Zlíně. Školní družina pracuje většinou v brzkých ranních hodinách (než začne vyučování), kdy jsou dětem nabídnuty klidné, relaxační činnosti jako například stolní hry, výtvarné, hudební činnosti apod.. Po vyučování a obědě jsou relaxační činnosti, po odpočinku následují pohybové aktivity a následně opět relaxační činnosti na zklidnění a vyčkání příchodu rodičů (ZŠ Slovenská, 2011.[online]).

Střediska pro volný čas dětí a mládeže

Střediska pro volný čas dětí a mládeže se zaměřují na specializované činnosti pod vedením odborných pedagogů. Organizují zájmové činnosti v pravidelných kroužcích, ale také příležitostnou činnost, mohou to být například tábory, různé druhy soutěží, nabízejí spontánní aktivity na hřišti v herně apod.. Významné pro střediska volného času je, že poskytují svoji činnost všem, tedy dětem, rodičům s dětmi, mládeži a jiným zájemcům (Pávková, 2008, s. 121).

Dětské domovy

Dětské domovy jsou zařízení ústavní výchovy a mají za úkol dbát na plnohodnotné využívání volného času dětí a rozvíjet kultivaci zájmu dětí a mládeže. Dětské domovy jsou určené dětem od 3 - 18 let, o které se rodiny neumí, nechtějí nebo nemůžou postarat. Úkolem pedagogů v dětském domově je, aby děti trávily volný čas jako normální děti v rodině. Součástí volného času jsou i zájmové vzdělávací činnosti jako umělecké školy, jazykové školy apod. (Pávková, 2008, s. 136).

Centrum volného času

Centrum volného času je výchovně - vzdělávací institucí s celoročním fungováním. Činnosti řídí ředitel, který je jmenován zřizovatelem. Člení se na úseky, zájmové útvary a oddělení. Centra volného času spadají pod státní starostlivost a stát určuje na co budou zaměřené (Kavanová, Chudý, 2005, s. 46).

Škola v přírodě

Škola v přírodě je cílevědomý, záměrný a plánovaný proces, kde jsou naplněny výchovně - vzdělávací atributy. Umožňuje dětem z mateřských a základních škol pobyt ve zdravotně - nezávadném prostředí. Škola v přírodě většinou probíhá v horských nebo rekreačních oblastech. Vyučovací proces zde probíhá podle učebních osnov nebo alternativních programů.

Pobyt školy v přírodě je rozdělen na turnusy. Nejpříjemnějším je doba trvání dva až tři týdny. Musí se brát v potaz finanční stránka. Výdaje na pobyt platí škola ze svého rozpočtu a z příspěvků od rodičů (Kavanová, Chudý, 2005, s. 45-46).

1.6 Dětské tábory

Dětské tábory fungují již odedávna a plní funkci výchovnou ve volném čase. Dříve byly tábory zaměřené na to, aby děti přibraly co nejvíce kilo, ale v dnešní době je nabídka táborů velmi bohatá s různým zaměřením, že mnohdy není snadné vybrat ten správný. Výběr správného tábora je velmi důležitý, protože dítě má po čas tábora pocit jistoty a bezpečí u vedoucího, namísto rodičů, je tedy třeba dbát na správný výběr, aby byl tábor pro dítě nezapomenutelným zážitkem a ne peklem.

Jak by vlastně měl vypadat ideální tábor? Ideální tábor je celý den ve znamení výprav, her, zábavy, soutěží, ale také práce (Zapletal, 2003, s. 8).

Na MŠMT je pár rad, které brát v potaz při volbě tábora a to:

- kdo tábor organizuje,
- seznámit se s programem tábora,
- zvážit zda je program zajímavý pro dítě,
- zda jsou na táboře zkušené a kvalifikované vedoucí,
- znát místo tábora a kontakty s vedoucím,
- seznámit se s zdravotním zabezpečením, ubytováním, stravováním, hygienickými podmínkami atd.. (MŠMT, 2006.[online]).

1.6.1 Dělení táborů

Uvedla bych dělení táborů od Říhové:

1. Podle způsobu ubytování a délce pobytu:

- *stálé* - mají stálé místo (základnu) například stany, chaty..
- *putovní* - kdy jsou na místě jeden maximálně dva dny, například cyklistický tábor, vodácký tábor atd..

- *příměstské* - děti přijdou po snídani a odcházejí večer domů, tedy tábor, kde se nespí
- *hvězdicové* - turistický nebo cyklistický tábor, kdy využívají jednu základnu k přenocování

2. Podle účastníků:

- *běžné* - pro děti z klasické populace
- *ozdravné* - pro děti, které trpí nějakou chorobou
- *integrované* - speciální tábory pro děti s dětských domovů, pro děti zdravotně postižené atd..

3. Podle obsahového zaměření:

- *všeobecné* - tábor nemá konkrétní specializaci, má širokou nabídku her, aktivit atd..
- *odborné* - má zaměření na jeden druh, například na sport, jazyky, výtvarnou činnost atd. (Vlašicová, 2009.[online]).

1.6.2 Co mohou mít děti z tábora

V dobře vedeném táboře si děti naplní touhu po dobrodružství, což je základní věc bez které to nejde, může to být prostřednictvím her nebo různých zkoušek, kdy se chlapec může proměnit v kovboje, lovce a obyčejný les v džungli. Uspokojením po dobrodružství si získáme důvěru a přátelství dětí, bez kterých bychom nemohli dosahovat dalších vyšších cílů. Bohatý táborový program probouzí v dětech zájem, například zájem o turistiku, táboření, o přírodu, o umění. Děti tak nasbírají nové poznatky a zkušenosti. Městské děti se dostávají do úzkého kontaktu s přírodou (s lesem, loukou, s větrem), kdy krásné prostředí má vliv na citový rozvoj člověka, působí na děti, i když si to třeba neuvědomují. V táboře si upevní své zdraví, pozná svoje schopnosti, učí se překonávat překážky, získávají větší samostatnost, učí se odpovědnosti, žít v kolektivu zkrátka na dobrém táboře se zdokonaluje charakter dětí, což je ze všeho nejcennější (Zapletal, 2003, s. 10-11).

Významem táborů je, aby děti trávily plnohodnotně svůj volný čas. Děti přijdou do kontaktu s novými kamarády, se kterými mohou udržovat kontakt po celý život. Naučí se soucítit s jinými lidmi, živočichy i rostlinami. Naučí se pravdomluvnosti a upřímnosti, čestnosti a pracovitosti. Naučí se být skromné, projevovat úctu k cizí práci, ale především statečnosti, ukázněnosti, spolehlivosti a odpovědnosti. Dětem z dobrého tábora zůstanou jen

vzpomínky. Ovšem ani vzpomínky nejsou málo, protože zůstanou v dětech navždy (Zapletal, 2003, s. 257-258).

Na závěr bych chtěla říci, že v dnešní době je široká nabídka táborů. Mně osobně se velmi líbí příměstské tábory zaměřené například na koně, kdy se děti po celý učí pečovat o koně. Příměstský tábor má i tu výhodu, že dítě nemusí mít strach z delšího odloučení od rodičů, a proto jsou vhodné pro děti menší, tedy děti předškolního věku. Pozastavila jsem se nad otázkou mobilní tábory na dětském táboře? Setkala jsem se s táborem, kde děti nesměly mít mobilní telefon. Odpověď není jednoduchá, přemýšlela jsem nad tímto problémem a ze zkušenosti vím, že by měly být povoleny, ale jen v určité míře. Například moje mladší sestra vždy chodila jen na příměstské tábory věděla, že vždy bude na noc doma a tím bylo vše bez problémů. Minulý rok jela s kamarádkou poprvé na 14-ti denní tábor, kde musela být i přes noc a kde byly zakázány telefony. Po příjezdu musely odevzdat telefony paní vedoucí, sestra poslechla a odevzdala, ale její starší kamarádka ne, raději řekla, že ho nemá. Každý večer vyvolávaly obě dvě z jednoho telefonu, brečely a brečely. Jakmile jsme se to dověděly, zavolali jsme vedoucí do tábora, že jedna z nich má telefon. Samozřejmě vedoucí jí ho vzala. Telefon jim dala jednou večer, aby si mohly zavolat domů a vše bylo bez problémů. Holky nebrečely a užily si zbytek tábora.

Tím bych chtěla říci, že telefony by zakázány být neměly, protože dítě je tím do jisté míry stresováno, ale na druhou stranu by neměly být ponechány po celý pobyt. Měly by je mít vedoucí u sebe, aby si děti vždy jednou za den mohly zavolat domů a ujistit se tak, že vše je doma v pořádku.

2 PŘEDŠKOLNÍ OBDOBÍ A VOLNÝ ČAS

Předškolní období můžeme vymezit obdobím od 3 let do 6-7 let dítěte, kdy dítě navštěvuje mateřskou školu. Konec této fáze bývá završen nástupem dítěte do školy, ale ne vždy tomu tak je. Hlavní činností dítěte předškolního věku je hra (Vágnerová, 2005, 173-174).

V dnešní uspěchané době převládají ve volném čase média, zejména masmédiá, které mohou najednou ovládat velké skupiny lidí, a proto se staly součástí každodenního života nás všech. Přece jenom mnoho rodičů, které nemají na své dítě čas, protože zrovna jsou zaneprázdněni, pustí dítěti pohádku a mají od něj na chvíli klid, což je smutné. Rodiče by měli dítěti naplánovat týden tak, aby svůj volný čas trávil i v nějakém z kroužků, dát na výběr dítěti, aby si samo zvolilo, co by ho bavilo. Často se říká, že dítě, které nedělá žádný sport nebo nemá nějaký kroužek bývá náchylné k různým patologickým jevům jako braní drog atd.. To mluvím u dětí starších, především adolescentů. Pokud bych zmínila děti předškolního věku je v dnešní době trend, aby dítě mělo kroužek, což je v pořádku. Setkala jsem se ve školce s dítětem, které mělo každý den jiný kroužek, jednou to byl tenis, podruhé hokej, potřetí klavír, což si myslím, že je špatně, protože jednoho dne dojde k tomu, že dítě bude mít ke všemu odpor a přikloní se k trávení volného času u televize nebo počítače. Proto by měli rodiče brát v potaz potřeby dítěte, nabídnout dítěti možnosti kroužků, aby si samo vybralo a ne nuceně vybíralo dítěti kroužek. Jedině tak můžeme říci, že dítě tráví svůj volný čas správně.

2.1.1 Média a volný čas dětí

V dnešní době se děti s médii setkávají denně, ve škole, v rodině, ve volném čase. Prostřednictvím médií získávají informace o světě, uspokojují svoje zájmy, prožívají zábavu, ale i chvíle napětí, radosti a dobrodružství, někdy se dokonce samy podílejí na mediální tvorbě. Média procházela značným vývojem od rozhlasových přijímačů, přes televize, mobilní telefony až po internet, ovšem tištěná média (knihy) si zachovávají svůj význam. Vztahy mezi mladými lidmi a médii můžeme rozlišit na:

- média mluví o dětech
- média mluví k dětem
- děti mluví prostřednictvím médií (Hofbauer, 2004, s. 129).

Média mluví o dětech

Přinášejí informace o potřebách života a rozvoji mladé generace. Jsou v podobě průběžného sdělování veřejnosti a nebo se zaměřují odborně a oborově. Poskytují porovnání minulého a současného stavu života a výchovy dětí ve volném čase. Určeny jsou především těm, kteří se věnují dětem například učitelé, rodiče, vychovatelé apod. (Hofbauer, 2004, s. 130).

Média mluví k dětem

Můžeme říci, že jsou to ty média, které vytvářejí dospělí pro děti. Mohou to být informace o přírodě, člověku, společnosti, mohou přinášet zábavu, nápady pro činnost apod. Zabývají se minulostí, přítomností, ale také budoucností v různých oborech a oblastech. Tato média jsou tištěná nebo elektronická a mají dosah lokální, regionální, národní i mezinárodní (Hofbauer, 2004, s. 131).

Děti mluví prostřednictvím médií

V poslední době vznikají média, které vytvářejí samy děti s cílem informovat o sobě i různých oblastech. Děti se stávají pod vedením dospělých reportéry, dopisovatelé, učí se vyhledávat informace o daných problémech, vyjadřovat svoje názory a sdělovat je ostatním. Prostřednictvím práce s médii se děti inspirují k volnočasovým aktivitám, přispějí například k rozvoji školy (školní časopisy) apod. Dospělým tyto informace přinášejí poznání o životě dnešní mládeže (Hofbauer, 2004, s. 132).

Média tedy mohou na dítě působit negativně, ale i pozitivně. Na internetu jsem našla ukázkou, kdy 10-ti letá dívka radí jak „sbalit kluka,.. Myslím si, že její rodiče ani neví, že něco takového natočila a zveřejnila na internet. Nemůžu říci, že bych vyčítala dívčino jednání rodičům, ale určitě na tom mají podíl, protože dítě se očividně nudilo, natočilo se a zveřejnilo na internet, ale neuvědomuje si možné rizika (Youtube, 2013.[online]).

Chtěla bych tím říci, že je opravdu smutné jak v dnešní době děti rychle dospívají, nevyužívají plnohodnotně svůj volný čas, ale zajímají se o internet, o to aby měly co nejvíce „like,, na facebooku, o to jak se správně namalovat apod. Můžu říci, že jsem opravdu ráda za své dětství, i když jsem neměla plno kroužků, strávila jsem jej plnohodnotně a mám mnoho krásných vzpomínek. Nepotřebovala jsem ke štěstí internet, televizi ani mobilní telefon, bez kterých se spousta dnešních dětí neobejde.

2.1.2 Rodina, vztahy s rodiči a sourozenci

Základní sociální skupinou pro dítě je rodina se kterou tráví přítomnost, plánují budoucnost, se kterou mají společné rituály, je zdrojem zážitků a především je pro dítě pocitem bezpečí a jistoty, které předškolní dítě potřebuje. Rodiče pro děti představují významnou autoritu a vzor, jemuž se chtějí co nejvíce podobat a s nímž se identifikují tzn. akceptují názory, postoje rodičů a chtějí být stejní jako oni. Identifikace s rodičem u dítěte posiluje sebejistotu a sebehodnocení. Probíhá také ve hře, kdy dítě zkouší role dospělých, ale pouze na úrovni symbolické. Jde o jednu z typických variant sociálního učení. V průběhu času se mění interakce mezi rodiči a dítětem, protože dítě se vyvíjí a chová se jinak, naopak rodiče od dítěte očekávají zralejší jednání. Zmínila bych rodičovské chování, které autoři Leve a Fagot, 1997, Fagot 1977, Lindzey a kol., 1977, Mills a Duck, 2000, Siegler a kol., 2009 popisují z hlediska kvantity i kvality:

- Matka, je pro dítě pocitem bezpečí a jistoty, tráví s ním více času než otec, zaměřuje se na každodenní činnosti, při hře s dítětem jde spíše o hry klidnější v domácím prostředí, více mluví s dítětem, jejich vyjadřování má emoční charakter. V průběhu předškolního věku se dítě odpoutává z těsné vazby na matku.
- Otec, přijímá roli vedlejšího a přenechává část výchovy na matce, tím že netráví s dítětem tolik času jako matka stává se pro něj vzácnějším, a proto s ním dítě tráví svůj volný čas, hry, výlety atd.. Otec je pro dítě garantem, kdy méně mluví a více užívá příkazů, při hře s dítětem jde o hry spíše pohybového charakteru.

Zmínila jsem vztah mezi matkou a dítětem, otcem a dítětem, zmínila bych i vztah mezi sourozenci, kdy se dítě může od sourozence hodně naučit. Prostřednictvím chování se dítě učí rozumět různým vzorcům, reakcím na jiné než rodičovské úrovni. Vztahy se sourozenci bývají citově významné, protože sourozenci spolu mají jedno rodinné zázemí, ve kterém spolu žijí a odlišují se od sebe (až na ojedinělé případy) jinou vývojovou úrovní. Sourozenci jsou pro sebe partneři, kteří si pomáhají, hrají si společně, ale objevuje se i sourozenecká rivalita, která bývá silnější, když jsou si děti blíže vývojovou úrovní. Pokud tomu tak není, většinou starší sourozenec přebírá mocenskou roli (Vágnerová, 2005).

Dále bych zmínila chování k staršímu a naopak mladšímu sourozenci. Dítě, které má staršího sourozence nalézá u něj pomoc v potřebných situacích, ale také pocit jistoty a bezpečí

a naopak dítě, které má mladšího sourozence je žárlivé, dochází k regresi, kdy se dítě začne chovat jako malé, aby přilákalo pozornost rodičů (Vágnerová, 2005, s. 204-210).

2.1.3 Rodina a volný čas

Rodina je pro dítě prvotní sociální skupinou a zároveň také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy (Hofbauer, 2004, s. 56).

Na volný čas dětí v rodině působí výchova dětí v rodině, ale také objektivní podmínky života tzn. velikost rodiny, úplnost rodiny, ale i pozdější zakládání rodiny. Mění se i její životní úroveň, úroveň bydlení, vybavenost domácnosti, sociální status a způsob začlenění do společnosti. Další vliv můžeme uvést realizaci volného času uvnitř rodiny, která bývá podmíněna způsobem života, hmotnými předpoklady pro volnočasovou činnost, výchovou a postoji rodičů. Rodiče by neměly být pro dítě rozhodčím, ale měli by být podněcovateli nebo spoluorganizátory aktivit nejen svých dětí, ale celé rodiny. U dětí ze sociálně a výchovně slabších rodin tomu tak vždy není i přes to vše rodina zůstává východiskem, na kterém závisí pestrost zážitků dítěte a jeho připravenost na volnočasový život v období dospělosti (Hofbauer, 2004, s. 57).

Žádoucím a hlavním cílem rodiny je, aby dítě mohlo trávit volný čas bohatě, smysluplně a zcela dobrovolně. Rodina, jak jsem již zmínila, by měla být pro dítě podněcovatelem, inspirátorem, realizátorem volnočasových aktivit, měla by učit děti přistupovat k volnému času tvůrčím způsobem a vytvářet postoje, které budou děti schopny opakovat i ve své vlastní rodině. Působení se může uskutečňovat:

- **Nápodobou a reprodukcí-** kdy se rodiče pozitivně podílí na volnočasových aktivitách spolu s dětmi prostřednictvím domácích her, oslav, společnou návštěvou divadel, kin, koncertů, vycházky do přírody, výlety, pobyty, zájezdy apod..
- **Uskutečňováním individuálních i společenských pravidelných zájmových činností dětí v rodině-** kdy se dítě aktivně podílí na činnosti a navazuje tím na zájem rodičů nebo přechází do jiné oblasti. Můžou to být různé sportovní, zábavné, umělecké a jiné činnosti.
- **Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí-** kdy si děti samy vybírají a hlásí se k činnosti, nebo jej rodiče samy vybědnou a uskuteční jejich realizaci. Čím jsou děti starší tím se jejich zájmy rozvíjejí a osamo-

statňují se. Vstupují se svými vrstevníky do různých výchovných prostředí, kde rozvíjejí svoje zájmy na odborné i výchovné úrovni. Můžou to být různá sdružení dětí a mládeže, sdružení kolektivního sportu atd. (Hofbauer, 2004, s.59-60).

Dítě předškolního věku se často nudí, ale i taková nuda může být v pozitivním slova smyslu. Dítě, které se nudí je ve stavu zklidnění a může se zrodit něco nového. Nuda je stav emocí, a proto by se dítě mělo naučit jak zacházet s touto emocí. Na rodičích je, aby předložily dítěti návrhy, popřípadě navodili činnost, když vidí, že se jejich dítě nudí. Dítě bychom měli nechat tak deset minut, pokud vidíme, že nic nevymyslelo, poskytneme mu pomoc (Hoskovcová, Suchochlebová, 2009, s.101-102).

Jestliže dítě přihlásíme do kroužků, což je v mnoha směrech užitečná věc, měli bychom dávat pozor na „nadměrnou konzumaci“, kroužků, kterou lze vnímat jako riziko, protože se dítě nenaučí trávit čas samo se sebou, může se tedy stát, že dítě bude závislé na zábavu zvnějšku. Pokud mu nebudeme schopni například z důvodu financí poskytnout zábavu zvnějšku, na kterou bylo zvyklé, uchýlí se ke sledování televize nebo u dětí v pubertě ještě hůře ke konzumaci alkoholu a drog (Hoskovcová, Suchochlebová, 2009, s.102).

Děti jejichž rodiče tráví čas jen u televize se stávají ochuzené o vzory a kroužky pro ně mohou být pomocí. Opačným případem jsou děti, které mají dobré vzory, ale žádné kroužky nenavštěvují, nepřicházejí o nic. Vytvoří si pozitivní návyk například ke cvičení, kdy se naučí pravidelně cvičit. (Hoskovcová, Suchochlebová, 2009, s.103).

Na závěr autorky Hoskovcová a Suchochlebová uvádějí radu pro rodiče při výběru kroužků a to, že by rodiče měli vybírat pro děti kroužky, které rozvíjí dítě mnohostranně například namísto tenisu, který představuje pro dítě jednostrannou zátěž, by dítě mělo chodit do Sokola, kde je mnoho pohybových her. Při kroužku angličtiny by se rodiče měli dítěti věnovat a cvičit nabitě znalostí, protože jinak nemohou počítat s větším efektem. Kroužky tedy zaplňují dětem mezeru, protože děti z města si nemají bezpečně kde hrát, a proto využívají kroužky častěji, než děti z vesnice, které mají jiné možnosti využití volného času (Hoskovcová, Suchochlebová, 2009, s.103).

2.1.4 Vztahy s lidmi mimo rodinu

V předškolním věku se dítě postupně stává méně závislé na rodině. Již v batolecím věku si dítě potvrdí jistotu rodinných vazeb, že je schopné navazovat kontakty mimo rodinu. Po

třetím roce je dítě schopné vstoupit do nového společenství, jímž je zpravidla mateřská škola. Mateřská škola je důležitým přechodem mezi rodinou a školou, která dá dítěti nové zkušenosti, ale také potřebný čas na adaptaci. Dítě si po vstupu do mateřské školy musí osvojit nové sociální dovednosti, naučit se rozumět druhým a ovládat své projevy, aby bylo schopné přizpůsobit se nárokům, které mateřská škola klade. Vstup dítěte do mateřské školy je individuální, dítě se musí naučit přijímat novou autoritu - učitelku, u které očekává pocit bezpečí a krom toho se musí naučit podřídit řádu školky, který je jiný než domácí pravidla. Učí se vydobýt si pozici mezi neznámými dětmi. Většina předškolních dětí při kontaktu s vrstevníky dosahuje úrovně, kdy dovedou navazovat kontakt i s cizími dětmi a sdílet s nimi svůj volný čas nejen v předškolním období, ale po celý svůj život. Dítě v interakci s vrstevníky uspokojuje své potřeby, získává nové zkušenosti, které lze podle Matějčka rozdělit na soupeření a sebeprosazování, spolupráci, projevy solidarity, zvládání konfliktů, zvládání pocitů lítosti a zklamání. Soupeření a sebeprosazování, kdy dítě potřebuje posilovat svoji sebedůvěru tím, že se před ostatními předvádí. Spolupráci si dítě uspokojuje při skupinových hrách s dětmi. Projevy solidarity si dítě uspokojuje soucitem, oporou druhému, který je znevýhodněn. Zvládání konfliktů, kdy dítě ovládá agresivní chování a v poslední řadě zvládání pocitů lítosti, zklamání, když je dítě odmítnuto vrstevníky (Vágnerová, 2005, s. 210-219).

2.1.5 Vrstevnické skupiny

Vrstevnickou skupinu můžeme chápat jako neformální skupinu, která je pro mnohé děti jedinou formou dobrovolného sdružování. Vznikají v okolí bydliště a později se zvětšují. Tvoří ji děti, které mají k sobě blízko věkem, zájmy, často také pohlavím nebo sociálním postavením. Co může vrstevnická skupina dítěti poskytovat? Především ochranu a zázemí, pocit bezpečí, vytváří sociální vztahy, přispívá k socializaci a osvojování hodnot. Ne vždy působí na jedince pozitivně, může v některých případech působit opačně, důsledkem se vytvářejí gangy, bandy, které mají antisociální a delikventní chování, myslím si ovšem, že takovéto chování můžeme vidět spíše u starších dětí než u dětí předškolních. Na děti předškolního věku působí pozitivně, kdy se věnují společným hrám, sportují, soutěží, objevují své okolí, vzájemně spolu komunikují, stanovují si jednoduché cíle, mají různou délku a stupeň soudržnosti trvání, postrádají organizační uspořádání, ale zároveň v dítěti mohou zanechat vzpomínky, zážitky a hlubší osobní vztahy. Vrstevnické skupiny si zachovávají

značný výchovný potenciál, a proto byly a vždy budou součástí života nejen dětí, ale i dospělých lidí (Hofbauer, 2004, s. 99).

Uvedla bych charakteristiku vrstevnických skupin z psychologického hlediska, kterou uvádí Vágnerová:

- Dětské vrstevnické skupiny jsou z počátku nestálé, s nízkým stupněm soudržnosti. Vznik vrstevnických skupin můžeme vidět v herních skupinách, kdy si jedinci neuvědomují sounáležitost ke skupině a nedochází zde k dělbě práce. Děti si hrají spíše vedle sebou než společně. Pomocí herních aktivit můžeme pozorovat ve skupině první vliv na osobnost jedince.
- Mladší školné věk (6-8 let) skupiny jsou nestálé, ale děti jejich existenci na čas vnímají. Skupiny se často mění, ale pro děti v tomto věku je typické sdružování.
- Skutečné vrstevnické skupiny (8-10 let) objevují se až v průběhu školní docházky. Můžou mít různá rozlišení například podle pohlaví, náboženské příslušnosti apod. Důležité pro skupinu jsou jejich cíle, normy a hodnoty, které vyznávají. V tomto období narůstá potřeba sdružovat se a objevují se počátky spolupráce.
- Vrstevnické skupiny mládeže (10-16 let) v tomto věku je výrazná potřeba žít pospolitě, která bývá uspokojována. Dospívající mládež se snaží uniknout přímé kontrole ze strany dospělých a cítí se tak samostatnější a dospělejší. Přiklánějí se k neformálním skupinám, díky kterým dospívají, skrývají své přirozené vlastnosti a často se chovají cynicky a povrchně (Vágnerová, 2005, s. 292-299).

2.1.6 Přírodovědné vzdělávání a volný čas

V dnešní době se mnoho lidí nechová k přírodě zodpovědně, protože je nezajímá, co bude za další roky. Nezajímá je, že příroda poslouží pro další generace, a proto je třeba se o ni zodpovědně starat. V mateřské škole můžeme zaměřit mnoho činností, které poslouží k péči o přírodu. Můžeme například učit děti recyklovat, což můžou praktikovat i doma ve svém volném čase. Smutné je, když se dítě ve školce naučí jak správně recyklovat a přijde domů, kde jeho rodiče nerecyklují. Dítě se samozřejmě podřídí svému vzoru-rodině a může se stát, že v budoucnu recyklovat nebude, protože si řekne na co, když mnoho lidí nerecykluje, tak nebudu ani já.

Možností přírodovědného vzdělávání ve volném čase dětí je mnoho. Může se jednat o tábory, které jsou zaměřené na péči o zvířata například koňský tábor, kde děti pozorují, učí se a posléze pečují o koně jakoby byly jejich vlastní. Dále můžeme uvést běžné procházky a výlety s rodinou, zájmové kroužky apod. Můžeme říci, že dítě se setkává s přírodovědným vzděláváním ve svém volném čase denně.

Na závěr této kapitoly bych stručně shrnula, že dítě se socializuje již v rodině, kdy rodina je pro něj vzor s kterým se dítě identifikuje a musí se přizpůsobovat jiným požadavkům tedy mateřské škole, která je významným mezníkem, kde se dítě učí žádoucímu chování, respektování druhých, osvojuje si správné chování, hledá si nové vrstevníky, s kterými se učí soupeřit, ale i spolupracovat. Pro dítě je a bude nejdůležitější rodina a přátelé, kterými se obklopuje po celý svůj život. Zmínila bych dle mého názoru pravdivé japonské přísloví:

„ S přítelem po boku není žádná cesta příliš dlouhá. ”

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 MÁME RÁDI ZVÍŘATA

Téma	Pomůcky	Metody	Organizační formy	Kompetence	Cíle
Poznáváme druhy živočichů.	Balonek, klubko vlny, lano, dřívka, kartičky se zvířaty, blok, pastelky, lupa.	Hra, popis, pozorování, rozhovor, diskuse, názorně-demonstrační.	Řízená a spontánní činnost.	Rozeznají živočichy podle druhu.	Naučit děti rozeznávat živočišné druhy.
Hrajeme si na zvířátka.	Kartičky s obrázky, balony, lano, švihadlo, obruče, chůdly, kužely, papír, nůžky, pastelky, fixy, guma, barvy na tělo, kartičky se srdíčky.	Hra, rozhovor, diskuse, názorně-demonstrační, praktická, popis.	Řízená činnost.	Rozeznají a správně přiřadí živočicha do druhu. Vytvoří si kladný vztah ke zvířatům.	Naučit děti správně přiřadit živočicha do druhu. Vytvářet kladný vztah ke zvířatům.
Zoologická zahrada a její pravidla.	Kartičky s obrázky, nástěnné tabule,	Hra, rozhovor, diskuse, popis, názorně-demonstrační.	Řízená a spontánní činnost.	Dokážou vymyslet pravidla ZOO. Znají péči o zvířata v ZOO.	Navrhnout a naučit děti pravidlům fungování ZOO. Navrhnout a naučit děti péči o zvířata v ZOO.
Péče o zvířata na	Pastelky, fixy, papír, voda, kýbl,	Hra, rozhovor, diskuse,	Řízená činnost.	Znají a pečují o zvířata na	Navrhnout a naučit děti

statku.	nádoba, injekce.	popis, názorně- demonstrační, praktická.		statku.	pečovat o zvířata na statku.
Pečujeme o zvířata v lese.	Padák, krabice od mléka, lepidlo, nůžky, provázek, tyčka, hrnec, vaříč, vařečka, naběračka, semínka, květináč, šiška, rohlík, zrní, krmivo pro srnky, špekáčky, pečivo, tácky, ubrousky, dřevo, klacky, diplomy.	Hra, rozhovor, diskuse, názorně- demonstrační, praktická, popis.	Řízená a spontánní činnost.	Znají a pečují o zvířata v lese.	Navrhnout a naučit se pečovat o zvířata v lese.

4 PŘÍMĚSTSKÝ TÁBOR

Projekt příměstský tábor je určen dětem od 3 do 6 let. Začínáme každý den od 8:00 hodin do 16:00 hodin. Tábor je určen dětem, které chtějí strávit volný čas zábavou prostřednictvím výletů a her.

Režim dne:

- do 8:00 hodin příchod dětí
- 8:00 - 10:00 dopolední program
- 10:00 - 10:30 svačina
- 10:30 - 12:00 druhá část dopoledního programu
- 12:00 - 12:30 oběd
- 12:30 - 14:30 odpolední program
- 14:30 - 15:00 svačina
- 15:00 - 16:00 závěr dne

4.1 1. DEN - POZNÁVÁME DRUHY ŽIVOČICHŮ

Převezmeme děti od rodičů a nesmíme zapomenout na důležité doklady jako průkaz pojištěnce, potvrzení od lékaře, popřípadě léky.

Po příchodu dětí se přemístíme ven do parku, kde si uděláme ranní rozcvičku a společně se navzájem představíme prostřednictvím seznamovacích her. Po seznamovacích hrách si zahrajeme pohybovou hru, aby se děti po dlouhém sezení pořádně proběhly a také hru „Zvířecí pexeso,“ kde si děti procvičí paměť. Samozřejmě nesmíme zapomenout na svačinku. Po svačince se posadíme do kruhu a jednoduše si vysvětlíme, co jsou to savci, ptáci, ryby, plazi, hmyz. Po dlouhém mluvení si zahrajeme pohybovou hru „Na zvířátka,“ a poté půjdeme na oběd. Jakmile bude po obědě, je potřeba si odpočinout, a proto si dáme odpočinkovou činnost v komunitním kruhu s názvem „Druhy zvířat,“ kde si ověříme zda děti pochopily, co jsou to savci, ryby, ptáci, plazi, hmyz. Ve zbytku dne se vypravíme do lesa na procházku k Majáku, kde se nachází velká dětská stezka, kde se děti můžou vyřádit a

posvačit. Poté se proměníme v malé zoology, kde budeme pozorovat živočichy v lese, které znázorníme kresbou a na závěr se vrátím zpět, kde se všichni společně posadíme do kruhu, ukážeme si, co každý nakreslil a vyčkáme příchodu rodičů.

Dopolední program

Rozcvička

„Kočička se ráno protahuje (mírný stoj rozkročný, skrčit upažmo, upažit).

Kočička uviděla pejska (vzpor klečmo - vyhrbit páteř) a utekla (prohnout páteř).

Kočička zkouší jak má silné packy (vzpor stojmo, ručujeme dopředu a zpět).

Kočička si protahuje zadní packy (vzpor klečmo, pravou skrčit a zanožit poté levou skrčit a zanožit).

Kočička jde kolem mostu (leh, nohy pokrčíme, zvedneme pánev a položíme).

Kočička se raduje (stoj mírně rozkročný, poskoky na místě)"(Volfová, Kolovská, 2008, s. 60-85)

Seznamovací kruh

Posadíme se s dětmi do kruhu. Vezmeme si balonek, řekneme své jméno například: „, Ahoj, já jsem Katka", poté předáme balonek dítěti po pravé straně. Dítě, které dostane balonek řekne své jméno a pošle dál po směru kruhu. Pokračujeme, dokud se všichni nevystrídají.

Hru můžeme obměnit tím, že nebudeme posílat balonek po směru kruhu, ale hodíme ho dítěti, které si vybereme.

Klubíčko

Zopakujeme si jména kamarádů, kdy si vedoucí vezme do ruky klubíčko, řekne své jméno a hodí klubíčko dítěti, které si vybral a řekne jeho jméno. Před tím, než klubíčko hodí, drží konec vlákna. Hra pokračuje do té doby, dokud všichni nedrží vlákno klubíčka. Nakonec se nám vytvoří přátelská pavučinka.

Hru můžeme obměnit tím, že ke jménu přidáme název oblíbeného zvířete. Například: „, Ahoj já jsem Katka a mám ráda želvy".

Pohybová hra ČÁP A ŽÁBY

Vytvoříme kruh z lana, který představuje rybník, ve kterém žijí žáby. Zvolíme jedno dítě, které bude čáp. Čáp se může pohybovat kolem kruhu, ne v něm. Zbylé děti budou žáby, které žijí v rybníce. Čáp bude chodit kolem rybníka a říkat básničku:

„ Klapy, klap, klapy klap,

nohy dlouhé, je to tak,

k rybníku se blíží čáp.

Žáby skáčou do rybníka,

žáby skáčou do louže,

čáp je chytit nemůže” (Novotný, 2011.[online]).

Během toho, co čáp říká básničku, žáby vylézají z rybníka na pevninu. Jakmile skončí básnička čáp se snaží ulovit žáby. Žáby se můžou zachránit tím, že se ukryjí zpátky do rybníka. Dítě, které čáp ulovil se stává čápem (Novotný, 2011.[online]).

Zvířecí pexeso

Děti rozdělíme do dvojic. Každá dvojice bude představovat jiné zvíře. Například psa, kočku, opici atd.. Jedno dítě zvolíme hádačem. Půjde bokem, aby neslyšel, kdo je jaké zvíře. Jakmile budou určeny zvířata může hra pexeso začít. Hádač říká jména dětí. Dítě, které si zvolil může napodobit zvíře zvukem, pantomimou a nebo ho říct slovem. Cílem hry je, aby hádač uhádl všechny pexesa (dvojice).

Svačina

Povídání o zvířatech

Nejprve se s dětmi posadíme do kruhu a budeme si povídat o zvířatech: „ Jaké znají zvířata? Jaké mají doma zvíře? Čím se živí? Kde žijí?”

Poté si vysvětlíme jak dělíme živočichy:

- Savci - savci patří mezi obratlovce tzn., že mají páteř (ukážeme si na dětech, co je páteř). Většina savců má tělo pokryto chlupy nebo kožesinou, takže jim pomáhá uchovat teplo (my lidi používáme svetry, aby nám v zimě nebyla zima). Někteří savci žijí ve vodě, ve vzduchu, na zemi..Mláďátka savců pijí od maminky mléko,

když jsou malé. Savci na rozdíl od jiných živočichů mají větší mozek. Savci jsou například pes, kočka, klokan, opice atd.. „ Děti, jaké znáte ještě savce?“. Největším savcem je plejtvák obrovský. Savce si ukážeme na obrázcích.

- Ryby - ryby patří mezi obratlovce tzn., že mají také páteř. My dýcháme plícemi (ukážeme si), ale ryby dýchají žábry. Ryby žijí ve sladkých (rybník), ale i slaných (moře) vodách. Ukážeme si na obrázku tělo ryby (ocas- pohání rybu, ploutve- zajišťují rovnováhu a pomáhají měnit směr). Ryby žijí jen ve vodě, která je někdy studená, takže jejich teplota těla je stejná jako voda. Ryby kladou ve vodě jikry, z kterých jsou pak malé rybičky. Ryby mají tělo pokryto šupinami (ukážeme si šupinu). Zeptáme se dětí: „ Děti jaké znáte ryby?“.
- Ptáci - Ptáci mají křídla a jsou pokryti peřím (ukážeme si peří). Většina ptáků umí létat, ale jsou i takoví, kteří to neumí. „ Děti víte, který pták neumí létat?“ Je to například pštros, tučňáci. Ptáci nemají zuby jako my, ale mají zobáky. Ptáci mají výborný zrak a sluch, proto nemůžeme jen tak chytit ptáka. Ptáci si staví hnízda, kde kladou vajíčka z kterých se vylíhnou mláďata. Ptáci létají za pomoci mávajících křídel (ukážeme si s dětmi na jak mávají ptáci křídly). Když je u nás zima, většina ptáků letí pryč do teplých krajin a pak se zase vrací zpět. „ Děti jaké znáte ptáky?“
- Plazi - Plazi mají na těle tuhé šupiny a většina z nich žije na souši, ale jsou i takoví, kteří žijí v moři nebo sladkých vodách. Většina plazů žije v teplých místech. Plazi mají páteř, stejně jako my. Nejzajímavějšími plazi jsou například želvy, které se dožívají až 120 let. Chameleon je také plaz a je zajímavý tím, že mění barvu. „ Jaké další plazi znáte?“
- Hmyz- tělo hmyzu je rozděleno na tři části - hlava, hrud', zadeček a má šest nohou. Hmyz podobně jako ptáci umí létat. Hmyz můžeme najít téměř všude - ve vzduchu, v zemi a dokonce malá část žije v oceánech. „ Děti jaký znáte hmyz?“ (Velká všeobecná dětská encyklopedie, 2000, s. 167-205).

Hra na zvířátka

Vedoucí udává rytmus (pomocí dřívěk) a děti chodí dokola na dané zvíře. Například: „ Děti teď budeme plavat jako ten kapr ve vodě, létat jako pták na nebi, chodit jako opice po zemi, plazit se jako had, skákat jako žába, běhat jako kůň, létat jako motýl apod..“

Oběd

Odpolední program

Druhy zvířat

Posadíme se do kruhu. Na zem rozložíme čtyři kartičky například- opice, želva, kapr, vrána. Vedle nich rozložíme kartičky se zvířaty. První dítě si otočí kartičku na které bude zvíře například králík, úkolem dítěte je říct o něm něco typického a zařadit jej správně k jedné ze čtyř kartiček (do správného živočišného druhu). Pokračuje další dítě, dokud se všechny nevystřídají.

Svačina

Malý zoolog

Děti rozdělíme do skupinek nebo samostatně (podle počtu lup) a společně budeme chodit v lese a pozorovat lupou brouky, housenky, žížaly, ale i bez lupy ptáky, zvířátka v lese. To co děti nejvíce zaujme, znázorní kresbou na papír.

4.1.1 Evaluace prvního dne programu

Po příchodu dětí jsem se dětem nejprve představila a protože bylo ráno, společně jsme se rozcvičily rozcvičkou na motiv kočičky. Na rozcvičce jsem si dala záležet a pozorně jsem pozorovala děti, aby cviky plnily správně. Cvik jsem dětem nejprve ukázala a poté jsem chodila mezi dětmi a pozorovala, popřípadě opravovala, aby cvik prováděly správně. Do budoucna bych si dala více záležet na organizaci a použila bych značky pro děti, protože děti sice měly mezi sebou místo, ale stále se posouvaly dopředu ke mně. Cviků nebylo ani moc a ani málo, takže děti se nenukly, byly pozorné a snaživé. Cíle, které jsem si stanovila jsem také naplnila, a proto rozcvičku hodnotím kladně.

Po rozcvičce jsme si s dětmi v komunitním kruhu zahrály pár her na seznamování. Nejprve jsem vzala míč a představila se, poté jsem ho poslala kolovat a každé dítě řeklo své jméno. Děti tuto verzi hry zvládly bez problémů. Jakmile jsme se všichni představily, vyzkoušela jsem stěžení první varianty, kdy děti řekly své jméno a ke jménu řekly, co mají rády. Já jsem řekla: „ Já jsem Katka a mám ráda, když venku je teplo a svítí sluníčko“. Děti měly problém s vymyšlením toho, co mají rády. Musím ale říci, že ne všechny, některé děti řekly, že mají rády zvířata, maminku apod.. Všechny děti nakonec odpověděly, ale protože

některé nevěděly, co mají říct, opakovaly se po kamarádovi, který seděl vedle nich. Vyzkoušela jsem také hru klubíčko, kdy jsem si vzala klubíčko, řekla své jméno a hodila dítěti, které jsem si vybrala a řekla jeho jméno. Děti ze začátku nechápaly, že mají držet konec šňůrky a hodit dalšímu kamarádovi. Když už bylo vše jasné, tak jeden chlapeček chtěl hodit klubíčko zpátky mně, ale tápal v tom jak se jmenuji, což byla sranda, když si lámal hlavu přemýšlením a nakonec řekl jiné jméno. Hra na závěr dopadla dobře, vytvořila se nám krásná přátelská pavučinka, horší bylo ji rozmotat zpátky, ale vše jsme nakonec zdárně zvládly. Ke konci šlo na některých dětech vidět, že jim je dlouhá chvíle a už by chtěly běhat, ale musím je pochválit, vydržely to. Cíle, které jsem si stanovily jsem splnila, až částečně na jeden a to zopakování si jmen, protože ne všichni si zapamatovaly moje jméno.

Jakmile jsme dohrály hry na seznamování, zůstaly jsme ještě chvíli v komunitním kruhu a řekly jsme si básničku k pohybové hře čáp a žáby, aby si ji děti lépe zapamatovaly. Dětem jsem během básničky přichystala prostor (ohraničení z lana), vysvětlily jsme si pravidla, ukázaly jsme si jak chodí čáp a jak se pohybují žáby. Pravidla jsem vysvětlovala dvakrát, ale na závěr se hra napoprvé nepodařila, takže jsem do ní vstoupila a rovnou v procesu hry jsem dětem vysvětlila pravidla znova, které už pochopily. Samozřejmě jsem dítěti (čápovi) pomáhala říkat básničku, protože si ji celou nezapamatoval. Děti hra bavila a naštěstí nedošlo k úrazu. Hru jsem dětem i stěžila, což nebylo podle plánu, tím, že děti, co byly žáby se musely pohybovat jako žáby a ten kdo byl čáp se musel pohybovat jako čáp. Cíle, které jsem si u pohybové hry stanovila jsem naplnila, akorát děti tápaly v básničce, ale když jsem jim pomáhala říkat, tak říkaly taky.

Po pohybové hře jsem zařadila hru živé pexeso, u kterého jsem měla obavy, že ho děti nepochopí. Musím říct, že děti hru pochopily, ale občas tápaly v tom, co jsou za zvíře. Hru jsme dohrály, děti hra bavila a chtěly ji hrát znova. Hrály jsme ji tedy znova, ale již jsem vzala pexeso se zvířaty a každé dvojici jsem dala jeho zvíře. Děti jsem vybídla, aby si kartičku ukryly, aby ji hádač neviděl a podívaly se na ni jen v případě, že zapomenou, co jsou za zvířátko. Cíle, které jsem si stanovila jsem splnila, jediné co bych si vytkla je, že těm dětem, které již byly hádačem uhádnuty jsem mohla připravit nějakou činnost, protože na nich šlo vidět, že se nudí, když už nehrají.

Na svačinu jsme šly akorát dle mého harmonogramu, akorát děti byly asi po 15 minutách po svačině, ale vydržely sedět a pít čaj. Jako svačinu měly děti pomeranč a jablko. Ne všichni všechno jedly, některým dětem nechutnalo jablko a některým zase pomeranč, spíše

ale pomeranč. Jelikož jsem viděla jak jsou děti od pomeranče zalepené, tak jsem se jich ptala „jaký hmyz má rád sladké a děti odpověděly, že vosy, moucha, včela“.

Po svačince jsem zvolila klidnější činnost, aby se také děti dověděly něco o živočišných druzích. Nejprve jsem se dětí zeptala, jestli mají doma nějaké zvířátko, což byla chyba, protože děti se začaly překřikovat, takže jsem hru zorganizovala jinak a to tak, že jsem podala balonek a ten, kdo držel balonek v ruce, mohl mluvit. Poté byly děti tišší, samozřejmě se našly takoví, kteří neustále potřebovaly sdělovat své zážitky, ale jakmile jsem udělala prstem „ššš“, tak děti pochopily a poslouchaly kamarády. Všechny děti se dostaly na řadu a ne všichni mají doma zvíře, některé děti mají jen plyšové. Dále jsem se dětí zeptala „jestli ví, jak můžeme živočichy rozdělit“ a nevěděly. Tak jsem jim vysvětlila, co jsou savci, jejich typické znaky, ukázaly jsme si na sobě, kde máme my páteř a dětem jsem řekla zajímavost, že největším savcem světa je plejtvák obrovský, děti byly udivené. Poté jsme si vysvětlily, co jsou ryby, jaké máme druhy, jak dýcháme my a jak ryby, na to čím dýchají ryby nemohly děti přijít, stejně tak jsme si vysvětlily hmyz, ptáky a plazy.

Po vzdělávací činnosti jsem zvolila hru pohybovou na zvířátka, kdy děti běhaly v jednom směru dokola a já jsem do toho udávala rytmus paličkami. Děti běhaly jako ptáci, plavaly jako ryby, skákaly jako žáby, běhaly jako koni, plazily se jako hadi, chodily jako čápy, troubily jako sloni, skákali jako vrabci, chodily jako medvědi apod.. Děti běhaly tak jak jsem udávala rytmus, nejprve pomalu, rychle, střídavě. Hru jsme si zahrály znova, ale i se zvuky zvířat. Děti činnost bavila, smály se u toho, což rozesmálo i mě. Cíle, které jsem si stanovila jsem splnila, možná bych změnila organizaci, protože jsem při hře měnila i směr a občas to bylo hektické a měla jsem strach, že se některé děti srazí. Před obědem nám zbyl ještě čas, tak jsme si s dětmi zazpívaly písničku „had leze z díry“ a znázornily ji pohybem, kdy se nám vytvořil krásný had. Hru jsme zopakovaly víckrát a vždy jsem zvolila někoho jiného, kdo vedl celého hada. Tuto hru jsem v programu původně neměla, ale pro dostatek času jsem ji zařadila. Výhodou bylo, že všechny děti písničku znaly, takže všichni zpívaly. Po hadovi jsme se ještě s dětmi posadily do kruhu a zopakovaly jsme si poznatky, které jsem dětem říkala o jednotlivých živočišných druzích a poté jsme šly na oběd.

Děti na oběd měly bořšcovou polévku a jako druhé jídlo měly knedlíčky z tvarohového těsta s omáčkou z čerstvých jahod, na pití kakao a čaj. Všechny děti všechny knedlíky snědly, což jsem byla mile překvapená.

Po obědě jsem zvolila klidnou hru, kdy jsem vytáhla kartičky s obrázky, ale neukázala jsem je dětem, takže děti byly napjaté. Dětem jsem řekla, že aspoň uvidím, kdo dával pozor a zapamatoval si to, co jsme si říkaly o živočišných druzích. Kartičky jsem vyskládala na zem, tak aby je děti neviděly. Původně jsem v programu měla, že dětem dám jedno zvíře z druhu savců, ryb, hmyzu, plazů, ptáků, ale nakonec jsem zvolila variantu jinou, že si děti postupně každý otočil jednu kartičku, ukázal ji všem a řekl, co na ní je za zvíře a do kterého druhu patří. Byla jsem velmi mile překvapena, protože děti většinou věděly a když ne, řekla jsem jim opak druhu zvířete, které bylo na kartičce a děti vždycky řekly: „Nééé, to je přece ryba“ a řekly to správně. Když bylo na kartičce zvíře jako například kráva, tak jsem se dětí ptala, co nám dává kráva nebo například kapr, tak jsem se dětí ptala jestli žije ve sladkých vodách nebo v mořích. Kartiček jsem měla hodně, takže jsem měla strach, že děti po jednom kole přestane činnost bavit, ale nepřestala, možná to bylo i tím, že jsem to po každé obohatila něčím jiným, například jestli je zvíře domácí nebo exotické a nebo taky jsme si zvíře vytleskaly, řekly jsme si jaké je zvíře barvy. Z této činnosti jsem měla obavy, že neudržím u dětí na dlouho pozornost, ale udržela jsem a děti činnost nadchla, že chtěly kartičky obrátit a říkat znova. Opravdu, co mě nejvíc potěšilo a co bylo i mým cílem, aby se naučily rozeznávat živočichy podle typických znaků a musím říct, že se mi to povedlo.

Svačina byla o něco dřív, než podle programu, ale aspoň jsme se mohly vydat do lesa. Na svačinu děti měly chleba s pomazánkou z tresčích jater a s ředkvičkou, čaj. Nevím, čím to je, ale některé děti ani neochutnají a už ví, že pomazánka není dobrá a mají k ní odpor. Proto jsem dětem řekla, že nás čeká dlouhá cesta do lesa a je potřeba se posilnit nebo tam ani nedojdou.

Po svačině jsem se s dětmi vydala do lesa, kde se nachází i dětské hřiště. Cestou lesem jsme si ukazovaly a pojmenovaly stromy v lese, řekly jsme si jaké zvířata zde žijí, děti začaly vyjmenovávat a vždy jsem toho využila a zeptala se dětí do jakého druhu zvíře patří. Po příchodu na hřiště jsem děti nechala, aby se vyřádily. Děti jsem rozdělila do skupinky po čtyřech a měly za úkol pozorovat hmyz (mravence, brouky..) s pomocí lupy, ale mohly také stromy, kůru atd., co jim jak se říká cvrnklo do nosu, své pozorování znázornily kresbou. Nejvíce mě zaujala holčička Adélka a její starší sestra Eliška, protože Eliška prohrábla hlínu klackem a našla berušku, mravence a malá Adélka byla nešťastná, že nic nemohla najít. Po chvíli samozřejmě také našla, našla housenku, kterou hned musela brát do rukou, čehož jsem využila a vysvětlila jí, že musíme dávat pozor na zvířátka, abychom jim neublí-

žily. Řekla bych, že děti byly velmi soustředěné a zaujaté činnostmi krom toho nám vznikly zajímavé výtvary, některé velmi nejasné, ale děti je na závěr ve skupince představily. Jelikož jsme byly v lese, nechala jsem děti ještě chvíli ve skupině a zadala jsem jim za úkol, aby postavily domečky z přírodnin v lese. Děti byly velmi kreativní, obzvlášť děvčata. Ty si na tom daly velmi záležet. Tuto činnost jsem měla mimo program, napadla mě, až když jsme byly v lese. Také jsem chtěla, kdyby nám zbyl čas, že bychom si zašly do zverimexu, což jsem naplánovala, až při procházce, ale bohužel nám nezbyl čas.

Na závěr stráveného dne s dětmi bych řekla, že jsem byla velmi spokojená. Děti byly hodné, poslušné, dávaly pozor, ale co mě nejvíc potěšilo, že si zapamatovaly druhy živočichů, což bylo mým cílem a ani jednou si v lese nestěžovaly na počasí, protože nebylo zrovna příznivé.

4.2 2. DEN - HRAJEME SI NA ZVÍŘÁTKA

Ráno po příchodu dětí se nejprve rozcvičíme, aby se děti pořádně protáhly. V dopoledním programu se s dětmi vydáme do lesa, kde pro nás bude přichystaná dopolední hra- Ztracená zvířátka, Kočka a pták. Po hře si s dětmi v lese odpočineme a dáme svačinu. Po svačině následují hry- Na opičky, Překážková dráha, aby se děti pořádně vyřádily a poté oběd. Po obědě vytvoříme s dětmi masky zvířátek na karneval, kde si budeme povídat, proč si zrovna vybraly dané zvíře a co o něm ví. Po svačině si zahrajeme hru Mějte mě rádi. Na závěr dne si s dětmi shrneme, co se nám nejvíce líbilo, co nás zaujalo a vyčkáme příchodu rodičů.

Dopolední program

Rozcvička

1. Nádech, ruce nad hlavou, výdech, ruce na zem.
2. Mírný stoj rozkročný, narovnaná záda, ruku zvedneme na hlavu, podél ucha a nakláníme se na jednu stranu a na druhou stranu.
3. Mírný stoj rozkročný, vzpažíme, kroužíme v zápěstí, v lokti a celými pažemi.
4. Mírný stoj rozkročný, kroužíme v trupu, na jednu i na druhou stranu.
5. Stojíme, záda narovnaná, kroužíme zvedneme pravou nohu, kroužíme v kotníku, kolena a celou nohou. To samé i s levnou nohou.

6. Posadíme s na zem, rozkročíme nohy, dotýkáme se špičky levé nohy, doprostřed a k pravé nohy.
7. Stoupneme si, záda narovnaná, mírný stoj rozkročný, nádech, ruce nad hlavou, výdech, ruce na zem.

Ztracená zvířátka

Děti rozdělíme na dvě skupiny, může být i více, záleží na počtu dětí. Každá skupina bude představovat jeden druh zvířat. Jedna skupina budou savci, druhá ptáci, třetí ryby, čtvrtá hmyz a pátá plazi. V lese si označíme fáborky místa, kde budou zvířátka ukryta. Úkolem dětí bude najít 10 kartiček zvířátek jejich daného druhu. Družstvo, které najde první, vyhrává.

Kočka a pták

Posadíme se s dětmi do kroužku těsně vedle sebe. Vezmeme míč, který se bude lišit od zbývajících dvou. Dětem řekneme: „Děti, představte si, že tento míč je pták. Tento pták létá v našem kroužku dokola, ale létá velmi pomalu, protože je unavený. Budeme si ptáčka podávat dokola pěkně pomalu z ruky do ruky. " Míč dáme dítěti po pravici a vyzveme ho, aby poslalo míč dál dalšímu dítěti po jeho pravici. Jakmile se míč dostane zpět, pošleme jej znova, ale už trochu rychleji. Dětem řekneme: „Děti ptáček už si odpočinul, tak létá zase rychleji" a pošleme míč opět kolovat. Jakmile to dětem půjde, zkusíme přidat další míč, který bude představovat kočku. Dětem řekneme: „Ach ne děti, podívejte kočka! Ona určitě chce ulovit toho našeho ptáčka, musíme mu pomoci!." Kočku přidáme, tak aby byla na protější straně ptáka a spustíme honičku (Charles A. Smith, 1994, s. 192).

Svačina

Na opičky

Postavíme se s dětmi do kruhu nebo se můžeme volně pohybovat po prostoru. Nejprve vedoucí zkusí předvést různý pohyb a úkolem dětí je tento pohyb napodobit, co nejpřesněji. Po chvíli si vyměníme role s dětmi. Můžeme například skákat po jedné noze nebo napodobovat různá zvířata.

Překážková dráha

Vytvoříme dětem překážkovou dráhu. Dráhu vytvoříme za pomoci lan upevněných mezi stromy, švihadel, kuželů, obručí, chůd pro děti atd.. Děti můžeme rozdělit na dvě skupiny a překážkové dráhy vytvořit dvě a soutěžit, kdo bude rychlejší.

Oběd

Odpolední program

Výroba masek

Vezmeme si tvrdý papír a pomůžeme dětem předkreslit šablonu zvířátka, které je zaujalo a kterým by chtělo být. Masku vystříhneme a dítě si ji samo vybarví dle sebe. Poté na masku přiděláme gumičku, aby nám držela na hlavě.

Druhou variantou výroby masky může být maska z barev na tělo. Vedoucí může dětem nakreslit masku, dle toho jaké chtějí být zvíře. Nebo si děti mohou navzájem kreslit na tělo.

Svačina

Mějte mě rádi

Připravíme si vystřížená srdíčka, které rozložíme na zem, nápisy musejí být vespod. S dětmi si budeme povídat: „Děti víte, co jsou to ohrožená zvířata?“ Jsou to ta, která nemají daleko k vyhynutí, proto potřebují, abychom je chránili a pečovali o ně. Na každém srdci bude napsáno jedno ohrožené zvíře. Vybereme dítě, které si obrátí srdíčko. Dítě řekne, co má na srdíčku za zvíře a my připíšeme ke zvířeti jméno dítěte, které si ho vybralo. Hra pokračuje dokud se nevystřídají všechny děti. Poté si děti srdíčka položí na zem. Vezmeme neviditelnou krabici a položíme ji opatrně na zem a vysvětlíme dětem, že musíme být potichoučku, protože v krabici jsou mlád'átka ohrožených zvířat. Budeme vytahovat jedno po druhém a dávat tomu dítěti, které ho má. Například vytáhneme gorilí mládě, tak ho dáme dítěti, které má na srdíčku gorilu. Vyzveme děti, aby své mládě jemně uchopily a hezky pohoupaly v náručí a daly mu pusku, protože tato zvířátka naši lásku a ochranu opravdu potřebují. Děti si pak odnesou svá srdce domů i s neviditelnými mlád'aty ohrožených zvířat (Claycomb, 1996, s. 192).

Na závěr dne plného her, budeme s dětmi relaxovat a vyčkáme příchodu rodičů.

4.3 3. DEN - ZOOLOGICKÁ ZAHRADA A JEJÍ PRAVIDLA

Ráno vyčkáme na příchod všech dětí. Následuje rozcvička, protože nás čeká celodenní výlet do ZOO. Po rozcvičce se posadíme do komunitního kruhu, kde si budeme popovídat o pravidlech chování se v ZOO.

Rozcvička

„Zajíc se bojí, krčí se. Praskne větev, slyší hlasy, jenom dýchá, bojí se pohnout: nádech- výdech.

Zvuk zanikl, zajíc se napřímil, naslouchá, rozhlíží se- rotace hlavy vpravo, vlevo, dívá se přes rameno za sebe dozadu.

Zavětrí, nastraží uši, zastříhá s nimi- klek sedmo, vzpažit dlaněmi k sobě, krátké hmity pažemi vpřed, vzad.

Když je klid, vyběhne před jamku a skotačí- dřep, dlaně na zem, odraz nohama vzhůru, kolena a paty po celou dobu pohybu u sebe. Pevná opora o natažené paže. Zpět do dřepu.

Rozběhl se po palouku- lezení po čtyřech, skoky po čtyřech.

Unavil se, vrací se do pelíšku-jamky- sed skrčmo, dlaně na kolena, s výdechem trup ohnutě vzad do natažených paží, předklon hlavy a zpět.

Spí- sed na paty, předklon, opřít o čelo, paže podél nohou " (Volfová, Kolovská, 2009, s. 21-45).

Povídání v kruhu

S dětmi se posadíme do kruhu a budeme vymýšlet pravidla chování se v ZOO a proč tomu tak je. Pokud děti nebudou vědět, můžeme jim poradit pomocí obrázků.

Pravidla v ZOO:

1. V ZOO nekřičíme - protože by se zvířata polekala.
2. Nekrmíme zvířata (pokud to není povoleno) - protože ne všechno jídlo je pro ně zdravé a mohlo by je bolet břicho.
3. Nesaháme na zvířata - protože by nám mohla ublížit.

4. Nefotíme na zakázaných místech - mohly bychom ublížit zvířeti.
5. Neodhazujeme odpadky - znečišťujeme tím přírodu.

Po pravidlech, které jsme společně vymysleli se pořádně nasvačíme a vydáme se na výlet do ZOO. Autobus nám jede ze zastávky Náměstí Práce v 11:08 přímo k ZOO. Potřebujeme na cestu dvě jízdenky pro každé dítě za 12Kč,- za kus. Cesta do ZOO trvá 18 minut. Po příjezdu do ZOO zaplatíme vstupné, které činí 40,-Kč za dítě.

Po vstupu do ZOO zahájíme procházku. ZOO je rozdělená na kontinenty - Afrika, Asie, Austrálie, Jižní a Severní Amerika. Vždy před vstupem na kontinent si na mapě ukážeme s dětmi, kde se nacházíme a jaké typické zvířata pro daný kontinent jsou. Po cestě si dáme oběd v restauraci. Trasu půjdeme tak, abychom stihly péči chovatelů o zvířata a to :

- 12:30 - sloni
- 12:45 - pandy
- 13:00 - lemuři
- 13:15 - žirafy
- 14:00 - lachtani
- 14:30 - gorily
- 15: 00 tučňáci (Zoozlín, 2012.[online]).

Při procházce si s dětmi budeme povídat o zvířatech zda jsou savci, ryby atd.. Poté, co celou ZOO projdeme nám jede autobus od ZOO v 15: 42. Na zastávce Náměstí Práce budeme v 16:00. Předání dětí rodičům.

4.3.1 Evaluace třetího dne programu

Ráno, jakmile se všechny děti shromáždily jsme se nejprve rozcvičily. Dětem jsem na zem z barevného papíru přichystala kolečka (značky), ke které si každé dítě stouplo, protože jsem byla poučena z prvního dne programu, kde se děti neustále posunovaly ke mě a neměly mezi sebou místo. Rozcvičku jsem doprovázela příběhem o zajíčkovi, takže děti dávaly

ly pozor a soustředěně cvičily. Cvik jsme vždy zopakovaly. Během cvičení jsem chodila mezi dětmi a dávala pozor, aby cvik správně prováděly.

Po cvičení jsme se s dětmi posadily do kruhu, kde jsem se jich nejprve na začátek zeptala jaké znají zvířata v ZOO, děti odpovídaly a některé se hodně rozpovídaly a začaly se překřikovat, takže jsem zvolila písničku MÁME RÁDI ZVÍŘATA (Youtube, 2011.[online]). Děti se zklidnily a mohly jsme si začít povídat o pravidlech, které se musí v ZOO dodržovat. Ptala jsem se dětí jaké znají pravidla, které se musí dodržovat v ZOO. Pravidla jsem měla nakreslené na obrázcích, takže když jej děti řekly, ukázala jsem na obrázku. Děti vymýšlely pravidla jako: „neběháme, nekrmíme zvířata, nekřičíme, nesaháme na zvířata.“ Dětem jsem poradila za pomoci kartiček, že nefotíme na zakázaných místech a neodhazujeme odpadky. Všechno proběhlo tak jak jsem si plánovala jen jsem navíc přidala písničku, které nakonec byla dobrá volba, protože děti bavila, líbila se jim, takže jsme si ji po pravidlech zazpívaly ještě jednou a přidaly i pohyb. Musím říct, že písnička opravdu děti zklidnila a dávaly pozor. Při vymýšlení pravidel děti nevěděly všechny, takže jsem jim pomohla za pomoci obrázků, které jsem ukazovala i v průběhu, kdy děti pravidlo vymyslely, což jsem původně v plánu podle programu neměla.

Po povídání jsme si daly svačinu, kdy jsme měly hrušku, kdo chtěl si mohl vzít i chleba a na pití ovocnou šťávu. Po svačince jsme se přichystaly na cestu na zastávku. Časově nám všechno vycházelo. Cestou na zastávku jsme si povídaly i o pravidlech bezpečnosti (po které straně chodíme, když jdeme po cestě, po které straně chodíme po chodníku, na které straně jezdí auta), což jsem v plánu podle programu neměla, ale při cestě na zastávku mi to přišlo vhodné. Po příjezdu autobusu jsme nastoupily a děti se posadily vždy tři na jeden sedák. Naštěstí byl autobus skoro prázdný, takže jsme se všichni vešly a všichni jsme seděly na sedadlech. Cesta trvala okolo dvaceti minut a autobus nás zavezl přímo na zastávku u ZOO.

Zaplatila jsem vstup, který činil 40Kč,- za dítě. Bohužel jsme neměly skupinovou slevu. U vstupu jsem se dozvěděla, že máme možnost mít i jakoby osobní exkurzi u určitých pavilonů, ale nakonec jsme si ji nedaly, protože byly určeny pro základní a střední školy. Po vstupu do ZOO jsme se shromáždily u velké mapy celé ZOO, která je rozdělená na Austrálii, Asii, Ameriku, Afriku a okolí zámku. Vydali jsme se cestou směrem na Afriku, protože by nám jinak časově nevycházely jednotlivé výklady u zvířat. Po cestě ke slonům jsme viděly spoustu zvířat jako například žirafy, zebry, surikaty atd.. u některých zvířat jsem

dětem přečetla zajímavosti, které byly napsány na tabulce u výběhu zvířete a zároveň jsem se dětí ptala, do kterého druhu živočichů patří a u některých jako například žirafy, zebry i jak o ně pečují. Jakmile jsme se dostaly ke slonům, zbyl nám chvíli čas, než měl přijít chovatel a něco nám o zvířeti říct, posadily jsme se na lavičku a odpočinuly si. Po chvíli jsem byla nemile překvapena, protože krmení zvířat bylo zrušeno z důvodu toho, že ho předvádějí až od měsíce května, takže to byla moje chyba, protože jsem se nepodívala správně. Dětem jsem nic neříkala, protože jsem měla strach, že by byly zklamané, takže jsem jim povídala sama o slonech, co jí, jak o ně pečují apod. Děti jsem zřejmě tak zaujala, že se ani nezeptaly, proč nečekáme a jdeme dál. Po cestě jsme se zastavovaly u některých zvířat jako pštros, tygři, opice, lvi a povídaly jsme si o nich.

Jakmile jsme prošly půlku ZOO, zastavily jsme se u restaurace, kde bylo možné posadit se ke stolům a děti poobědvaly. Na oběd měly řízek s chlebem, sušenku a šťávu. Po obědě jsem děti nechala, protože u restaurace bylo dětské hřiště, aby se proběhly. Časově nám vše vycházelo, takže jsem nechala děti ze čtvrt hodiny pohrát si na hřišti. Některé děti si hrály a některé seděly se mnou u stolečku a jen tak si povídaly.

Po obědě jsme se vydaly na další cestu, kde děti viděly vláček jak jezdí v ZOO a samozřejmě některé chtěly jet taky, což ale nešlo, takže jsem se je snažila nalákat do pavilonu papoušků, kteří létají přímo nad hlavou, protože jsou puštěni a vysvětlila jsem dětem, že tam vláček nejedí, takže některé děti, které sedí ve vláčku ty papoušky nemůžou vidět. Děti se zklidnily a pokračovaly jsme dál. Před samotným pavilonem papoušku je nad rybníkem udělaný altánek, kde je možné v automatu na jídlo koupit krmení pro ryby a krmit je. Koupila jsem krmení a každému dítěti nasypala trošku do ruky, děti byly nadšené, protože voda se hemžila kapry. Ptala jsem se dětí, co to je a děti řekly správně že ryba a některé dokonce i uhádly, že je to kapr. Děti byly tak nadšené, že jsem je od krmení nemohla dostat, pořád chtěly další a další krmivo na krmení, takže jsem jim vysvětlila, že by se kapři přejedli a bylo by jim špatně, děti pochopily a pokračovaly jsme dál v cestě. Cesta nám trvala déle, protože se šlo hodně do kopce. Viděly jsme spoustu zajímavých zvířat jako tapíry, mravenečnický a spoustu jiných. Jakmile jsme zdolaly kopec, nechala jsem děti odpočinout si u pavilonu lachtanů, kde je sklo a vidí přímo na lachtany i do vody. Děti se tedy posadily na lavičky, kde pozorovaly lachtany. U lachtanů se nacházel pavilon vyder, který není v ZOO dlouho je otevřený pár měsíců, takže některé děti hned povídaly, že když byly naposledy v ZOO, pavilon tam ještě nebyl. U vyder se nacházela hala Yucatan, která

vypadala jako skleník, kde byla spousta květin, ptáků (taky volně puštěných) a mnoho jiných. Do Yucatanu jsem raději s dětmi nešla, protože vím, že se tam chodí po lanových mostech ve výšce a je tam hodně těsný prostor, takže jsem měla strach, že by se něco stalo nebo by na něco děti sáhly, a proto jsme se vydaly ke koním a dále ke gorilám a tučňákům. Ukázaly jsme si s dětmi i zámek, kde se natáčel film (Terezu bych kvůli žádné holce neopustil) některé děti jej viděly, některé zase ne. Zbývalo nám asi zhruba okolo půl hodiny do odjezdu autobusu, tak jsem děti vzala do sklepa zámku, kde je expozice plazů, kde děti konečně naživo viděly plazi jako hady, leguány, chameleony atd.. Poté jsme se vydaly na zastávku, kde jsme přišly raději dříve, ale ne o moc, zhruba o deset minut, než nám měl jet autobus a děti zde posvačily jablíčko. Všechno jsme časově stihly, takže jsem byla spokojená. Jediné, co mě mrzelo bylo, že nám nevyšlo krmení pečovateli u určených zvířat, ale i tak si myslím, že jsme si to užily. Na dětech šlo vidět, že jsou unavené, protože nespaly, takže některé dřímaly i v autobuse. Naštěstí jsme všichni zdárně dorazily do Zlína.

4.4 4. DEN - PEČUJEME O ZVÍŘATA NA FARMĚ

Vyčkáme příchodu dětí a poté si budeme s dětmi povídat o ZOO, děti své oblíbené zvíře znázorní kresbou a poté se pořádně rozcvičíme a zahrajeme si hru na zvěrolékaře. Po svačině si s dětmi sedneme do komunitního kruhu a budeme si povídat o zvířatech na statku. Ještě před obědem odjedeme na statek k paní Bořutové do Trnavy, kde děti uvidí vše na vlastní oči.

Dopolední program

Rozcvička

„Kapřík - sed zkřížmo, s nádechem zakloníme hlavu, postupně se opřeme o pravý a levý loket, provedeme hrudní záklon, mírný záklon hlavy. Provedeme hrudní záklon až se temenem hlavy opřeme o podložku, dlaně pod hýždě, paže se uvolní, krátká výdrž.

Pulec - sede nebo leh, s nádechem zakloníme hlavu, postupně se opřeme o pravý a levý loket, provedeme hrudní záklon, pozor na extrémní záklon hlavy.

Lev - klek sedmo, kolena a lýtka rovnoběžně položena vedle sebe, ruce na kolenou. Dvakrát se zvolna nadechneme a vydechneme. Soustředíme se na správné provedení cviku. Při třetím nádechu zvedneme lehce ramena. S výdechem ústy vysuneme hlavu vpřed, napneme

paže a maximálně natáhneme prsty rukou. Široce rozevřeme oči a vyplázneme jazyk. S výdechem vyrazíme hrdelní zvuk, současně stáčíme oči vzhůru.

Klokan - sed klečmo, zapažit, nádech - protlačíme pánev dopředu, mírně zakloníme hlavu, prsty se dotýkají podložky za chodidly. Výdech - zpět do původní pozice.

Zajíček - klek rozkročný sedmo, dlaně před koleny opřeny o zem, rovná záda, hlava v mírném záklonu, plynulé dýchání. Sledujeme dýchání v oblasti hrudníku a zad" (Predskolaci, 2012.[online]).

Komunitní kruh

V komunitním kruhu si s dětmi budeme povídat o včerejším výletě do ZOO.

„Děti, co se vám nejvíce líbilo v ZOO?“

„Jaké zvířátko Vás nejvíce zaujalo?“

„Jakého savce/ptáka/rybu/plaze/hmyz jste v ZOO viděly?“

„Jaké jsme si společně říkaly pravidla v ZOO?“

„Jak pečují o slony, tučňáky atd..?“

Kresba zvířete

Úkolem dětí bude nakreslit zvíře, které je nejvíce v ZOO zaujalo a poté každý představí svůj obrázek, jaké zvíře je na obrázku, proč si ho vybraly a co o zvířeti zajímavého znají.

Hra zvěrolékař

Oddělíme si prostor na dvě části. V jedné části bude lev, ve druhé části cca 6 metrů naproti lva budou zvěrolékaři. Rozdělíme děti do skupiny (dle počtu dětí). Jedno dítě ze skupiny bude nemocný lev a zbylé děti budou představovat zvěrolékaře. Děti zvěrolékaři dostanou do ruky injekční stříkačku (bez jehly). Úkolem dětí bude nabírat léky(vodu v kýblu) do injekční stříkačky, běžet s ní ke lvovi a podat mu lék (vylit vodu z injekční stříkačky do nádoby k lvovi). Lev bude vyléčený, jakmile bude nádoba plná. Vyhrává to družstvo, které bude mít první naplněnou nádobku.

Komunitní kruh

V komunitním kruhu si budeme s dětmi povídat o zvířatech, která žijí na statku.

„Děti jaké znáte zvířátka, které žijí na statku?“ Ovce, krávy, koně, slepice, králíci, pes..

„Děti, co nám dává slepička?“ Vajíčka.

„Jak můžeme o takovou slepičku pečovat, aby nám dávala vajíčka?“ Krmit ji a dávat jí vodu.

„Děti, co nám dává kravička?“ Mléko.

„Jak můžeme pečovat o kravičku?“ Krmit ji, dojit ji, dávat ji na pastvu.

„Děti, co nám dává ovečka?“ Vlnu.

„Jak můžeme pečovat o ovečku?“ Krmit ji, dávat na pastvu, stříhat.

„Na co se používá vlna?“ Na svetry..

„Jaké znáte možnosti jak pečovat o zvířátka?“ Krmení, zdravotní péče, hraní apod.

Odpolední program

Výlet na statek

Pojedeme na statek k paní Bořutové, který se nachází v Trnavě (Paseky). Paní Bořutová má na farmě krávy, ovce, slepice, králíky, psy, kozy, koně. Děti mají možnost seznámit se s životem na farmě a péčí o zvířata. Autobus nám odjíždí z autobusového nádraží v 11:20 hodin, očekávaný příjezd do Trnavy je ve 12:00. Odjez je v 15:06 z Trnavy, očekávaný příjezd do Zlína v 15:40.

Na statku si nejprve zajdeme na oběd, který nám přichystá paní Bořutová. Paní Bořutová povypráví dětem jak se žije na statku jak tam vše probíhá a poté se vydáme na exkurzi po statku. Co nás čeká:

1. Králíci - ukázka krmení králíků, ukázka čištění králíkárný. Děti si samy mohou vyzkoušet krmit králíky, podestýlat jim senem a samozřejmě si je pohladit.
2. Kozy - ukázka krmení koz, ukázka čištění (kydání) kotce, ukázka dojení mléka. Děti si samy mohou vyzkoušet nakrmit kozu, vystlat kotec senem a vyzkoušet dojit.
3. Krávy - ukázka krmení krav, ukázka čištění (kydání) kotce, ukázka dojení mléka. Děti si samy mohou vyzkoušet nakrmit krávu, vystlat kotec, vykydat a vyzkoušet dojení mléka.
4. Koně - ukázka krmení koní, ukázka čištění stáje, ukázka hřebelcování koně. Děti si samy mohou všechny činnosti vyzkoušet.

5. Ovce - ukázka krmení ovcí, ukázka stříhání ovci (když to půjde). Děti si samy mohou vyzkoušet nakrmit ovce.
6. Slepice - ukázka krmení slepic, ukázka vajíček a sběru vajíček. Děti si samy mohou vyzkoušet posbírat vajíčka a nakrmit slepice.
7. Psi - děti uvidí pastevecké psi, kteří hlídají ovce v ohradě.

Po exkurzi si dáme svačinu a pokud nám zbude čas můžeme se projet na koni s dětmi. Samozřejmě za doprovodu dospělé osoby. Poté se vydáme na autobus. Po příjezdu do Zlína vyčkáme na příchod rodičů.

4.5 5. DEN- PEČUJEME O ZVÍŘATA V LESE

Poslední den, až se děti shromáždí si uděláme jako každý den rozcvičku. Po rozcvičce nás čeká hra - Čáp ztratil čepičku a povídání v komunitním kruhu. Po svačince vyrobíme krmítko a krmivo pro ptáky a vydáme se k rybníkům, do lesa nakrmit zvířátka. Na závěr dne si uděláme táborák a zavedeme děti rodičům.

Dopolední program

Rozcvička

„Zajíček se protahuje - z kleku sedmo klek, předklon se zapažením, čelo se dotýká země.

Tygří dýchání - klek sedmo, s nádechem předpažíme a pozvolna přecházíme do vzporu klečmo. S výdechem svésíme a uvolníme hlavu, pokrčíme pravou nohu, až se koleno dotkne čela. S nádechem zanožíme pravou nohu a zakloníme hlavu, pohled vzhůru. Cvik opakujeme na obě nohy.

Kapřík se opaluje - sed zkřížený skrčmo, leh na záda, vzpažit, ruce složíme za hlavu do nám příjemné polohy, klidně dýcháme.

Pavouček - sed na židli, opěradlo máme mezi nohama, ruce a lokty opřeme o opěradlo židle, hlavu opřeme do dlaní nebo ji mírně zakloníme, trup mírně nakloněn dopředu.

Koťátko spinká - leh na zádech, uvolníme celé tělo od špiček prstů u nohou až po temeno, klidné dýchání, oči zavřené" (Predskolaci, 2012.[online]).

Čáp ztratil čepičku

Vezmeme si padák a postavíme se kolem dokola, tak aby se každé dítě drželo nějaké barvičky. Budeme chodit s padákem kolem dokola a říkat básničku:

„Čáp ztratil čepičku,

a ta měla barvičku

ČERVENOU!”

Děti, které se drží červené barvy musí proběhnout pod padákem k jiné červené barvě. Děti mohou také probíhat kolem padáku. Obměňujeme barvy.

Hru můžeme ztížit i tím, že místo barev se děti změní na zvířátka, vedoucí budou říkat například: „Vymění se všechny žabky/pejsci/kočičky..“ Úkolem bude, aby se děti (žabky) vyměnily s (žabkami).

Komunitní kruh

Posadíme se s dětmi do komunitního kruhu a budeme si povídat zážitky ze statku, které nás nejvíce zaujaly. Otázky:

„Jaké jste viděly na statku zvířata?”

„Které se Vám nejvíce líbilo?”

„Co jste si všechno vyzkoušely?”

„Jak se pečuje o zvířátka na farmě?”

„Proč se o ně pečuje?”

Dále si s dětmi budeme povídat o péči o zvířata mimo farmu a ZOO, otázky:

„Jak se pečuje o zvířátka v ZOO, to jsme viděly i o zvířátka na statku, ale jak se pečuje o zvířátka domácích? Ty, co máme doma?”

„Jak můžeme pečovat třeba o rybičky? O želvu? O pejska?”

„A jak můžeme děti pečovat o zvířátka v lese? O ptáčky? O srnky?”

„A děti můžeme pečovat i o zvířátka v útulku? a jak?”

Po svačině si vyrobíme krmítko a jídlo pro ptáčky do lesa a ostatní zvířata.

Svačina

Výroba krmítka pro ptáky

Vezmeme si krabici od mléka a zalepíme vylévací otvor. Doprostřed vrchní strany vyvrtáme díрку pro šňůru na zavěšení. Uprostřed obou bočních stěn vyvrtáme kousek odspodu otvory a prostrčíme jimi slabou tyčku, dlouhou tak, aby jí na obou stranách u krabice asi 10 cm vyčnívalo. Z přední a zadní strany prostříháme nad tyčkou odklápěcí otvor a nastříženou část ohneme nahoru. Ptáci si tak mohou sednout na bidýlko a otvorem vlézt do budky. Potom otvorem nasypeme do budky ptačí zob.

Každé dítě si může vyrobit vlastní krmítko, které se si odnese domů. Vyrobíme však tři společné, které společně odneseme do lesa.

Oběd

Odpolední program

Výroba krmiva pro ptáky

Vezmeme si s dětmi malý květináč a připevníme do něj provázek. V hrnci si rozpustíme tu, do kterého přidáme různě zamíchané semínka a bobule, pořádně promícháme a nalijeme do připraveného květináče. Necháme zatuhnout. Po zatuhnutí jej můžeme zavěsti na strom.

Můžeme místo květináče použít vyschlou šišku, na kterou připevníme provázek a namočíme ji do připravené směsi.

Procházka k rybníkům

Po obědě s dětmi posbíráme zbytky semínek i krmivo (až zaschne) pro ptáky a také vyrobené krmítko, koupíme pár rohlíků a vydáme se na procházku na Mladcovou ke Zboženským rybníkům. Zboženské rybníky jsou z města Zlína daleko cca 30 minut chůzí. Po příchodu k rybníkům se podíváme na vyvěšené tabule, kde jsou obrázky a popisky druhů ryb, které zde žijí. Rybníky se nacházejí u lesa. Nejprve si s dětmi ukážeme jak můžeme pečovat o ryby, že i obyčejný rohlík stačí, když jim občas vhodíme do vody, to samé i kachnám na rybníku. Děti si samy vyzkouší hodit rybám rohlík a kdo ví, možná se zrovna objeví. Musíme dbát na bezpečnost, naneštěstí první Zboženský rybník je ze začátku plýtký. Poté se s dětmi přesuneme do lesa, kde zavěsíme na strom naše vyrobené krmítka pro ptáčky a řekneme si s dětmi, že nejlepší je takto o ptáčky pečovat v zimě, kdy je málo potravy. Vyzkoušíme si najít v lese žaludy, bukvice atd.. Pokud nenajdeme, nevadí, vezmeme si pár s sebou a dáme je srnečkám a prasátkům do krmelce, poučíme děti, že je taky nezbytné v

zimě něco přinést zvířátkům do lesa, aby přežily zimu. Po nakrmení zvěře dojdeme k ohništi, kde si uděláme táborák.

Táborák

U ohniště si opečeme špekáčky, místo svačiny a zazpívám písničky. Dětem budou rozdány diplomy za správnou péči o zvířata. Na závěr si shrneme celý náš týden, co jsme se dozvěděly nového, zajímavého, co se nám nejvíce líbilo a co naopak ne. Po táboráku se s dětmi vydáme zpět do Zlína, kde na ně budou čekat rodiče.

5 ZÁVĚR PROGRAMU

Hlavním cílem mého programu bylo, aby děti kvalitně strávily svůj volný čas formou her, výletů, ale i vzdělávání. Program byl pro děti přínosem, užily si zábavu prostřednictvím různých aktivit a činností, dověděly se spoustu nových informací, ale především se naučily pečovat o zvířata.

V prvním dnu programu s názvem „Poznáváme druhy živočichů“ jsem si jako cíl stanovila, abych děti naučila rozeznávat živočichy podle znaků na savce, ptáky, ryby, hmyz a plazi. Cíl, který jsem si stanovila jsem také naplnila. Dětem jsem jednoduše a názorně vysvětlila co jsou savci, ptáci, ryby, plazi a hmyz. Poté jsem si aktivitou ověřila, zda si opravdu zapamatovaly a dokázaly by rozdělit živočichy podle znaků. Cíl považuji jako naplněný, protože děti dokázaly samy přiřadit živočichy podle znaků.

Třetí den s názvem „Zoologická zahrada“ a její pravidla jsem jela s dětmi do zoologické zahrady. V zoologické zahradě probíhalo vše bez problémů. Společně s dětmi jsme vymyslely pravidla v zoo a seznámily se s různými druhy živočichů. Cíl, který jsem si pro třetí den stanovila jsem také naplnila, protože děti dokázaly samy bez pomoci vymyslet pravidla, které se musí dodržovat v zoo a prostřednictvím výletu do zoo se dověděly informace o různých druzích živočichů a péči o ně.

Na závěr bych řekla, že z pěti-denního programu jsem ověřila dva dny z důvodu nedostatku času, ale i tak považuji program za úspěšný, protože cíle jsem naplnila dle mých představ, samozřejmě nebylo vše dokonalé, našla bych u některých činnosti nedostatky, ale důležité je, že jsem předešla všem rizikům, dětem se program líbil, bavil je a hlavně se dověděly nové poznatky o zvířatech.

ZÁVĚR

V teoretické části mé bakalářské práce jsem Vás seznámila s negativním, ale i pozitivním pohledem na volný čas. Zmínila jsem definice volného času podle různých autorů, ale také výchovu ve volném čase a funkce, které volný čas plní jako například odpočinek, zábavu, rozvoj osobnosti, se kterými se každý den člověk setkává. Volný čas je důležitou součástí každého člověka. Každý by se měl pozastavit od práce a trávit svůj volný čas smysluplně stejně tak i děti, které většinu svého volného času tráví v mateřské škole a poté s rodinou. Neměli bychom tedy opomíjet potřeby dětí a dát jim nabídku a možnost svobodné volby na výběru kroužků, a proto jsem v mé práci zmínila nejznámější mimoškolní instituce pro děti. Druhá část mé práce byla zaměřena na dítě v předškolním věku a volný čas, kde jsem zmínila v dnešní době velmi diskutované téma média a volný čas, dále dítě a jeho vztahy v rodině, se sourozenci, vrstevníky z hlediska volného času. Teorii jsem doplnila o příklady z praxe, vlastní zkušenosti, ale i médií.

Praktická část mé práce mi poskytla vyzkoušet si navrhnout a zrealizovat vzdělávací program formou příměstského tábora. Hlavním cílem mého vzdělávacího programu bylo zkvalitnit trávení volného času dětí předškolního věku, zvýšit povědomí dětí o možnostech péče o zvířata a vytvářet kladný vztah ke zvířatům. Dílčí cíle, které jsem si stanovila jako naučit děti zařadit živočichy podle hlavních znaků, seznámit děti s pravidly fungování zoo a navrhnou možnosti péče o zvířata v zoo a mimo zoo považuji za naplněné.

Velmi mě mrzí, že jsem z důvodu časové tísně nezvládla zrealizovat celý pěti-denní program, ale i přes to věřím, že dva dny, které jsem zrealizovala byly pro děti přínosem, užily si zábavu a naučily se nové poznatky ze světa zvířat. Samostatná aplikace mi přinesla cenné zkušenosti a návrhy na zlepšení pro příští realizaci. Pokud budu mít možnost, ráda bych uskutečnila znovu celý pěti-denní program, který jsem vymyslela.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CLAYCOMB, Patty. *Školka plná zábavy*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7367-120-4.
- [2] ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7066-534-3.
- [3] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [4] HOSKOVCOVÁ, Simona a Lucie SUCHOCHLEBOVA. *Výchova k psychické odolnosti dítěte: silní pro život*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2206-1.
- [5] KAVANOVÁ, Alice a Štefan CHUDÝ. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd, 2005. ISBN 80-7318-266-1.
- [6] PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
- [7] PELIKÁN, Jan. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8.
- [8] SMITH, Charles A. *Třída plná pohody*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-602-0.
- [9] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.
- [10] VÁŽANSKÝ, Mojmír a SMÉKAL, Vladimír. *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.
- [11] VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Volný čas a pedagogika zážitku*. Brno: Masarykova univerzita, 1992. ISBN 80-210-0428-2.
- [12] *Velká všeobecná dětská encyklopedie*. Praha: Svojtka, 2000. ISBN 80-7237-258-0.
- [13] VOLFOVÁ, Hana a Ilona KOLOVSKÁ. *Předškoláci v pohybu*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2748-6.

- [14] VOLFOVÁ, Hana a Ilona KOLOVSKÁ. *Předškoláci v pohybu: cvičíme jako myška, kočka a pejsek*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2317-4.
- [15] ZAPLETAL, Miloš. *Jak vést letní tábor*.

Internetové zdroje:

- [16] HRONOVÁ, Zuzana. *Aktuálně.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=750010>
- [17] KOKORČENÝ, Michal. *Právní předpisy*[online].2006[cit.2013-04-15].
Dostupné z:
http://www.pravnipredpisy.cz/predpisy/ZAKONY/1978/076978/Sb_076978_-----_.php
- [18] *Msmt* [online]. 2006 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/mladez/msmt-a-letni-detske-tabory-2>
- [19] NOVOTNÝ, Michael. *Predskolaci* [online]. 2011 [cit. 2013-04-08]. Do
<http://www.predskolaci.cz/?p=11029>
- [20] ŠTÍPKOVÁ, Kateřina. *Vliv vrstevnické skupiny hráčů fotbalu na socializaci jedince*[online].2011[cit.2013-04-15].Dostupné z:
http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/14968/%C5%A1t%C3%ADp%20kov%C3%A1_2011_bp.pdf?sequence=1
- [21] VLAŠICOVÁ, Lucie. *Návrh programu na letní tábor pro děti mladšího školního věku*[online].2009[cit.2013-04-15].Dostupné z:
http://is.muni.cz/th/102428/fsps_m/
- [22] *Youtube* [online]. 2011 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:
<http://www.youtube.com/watch?v=p8503xP4cZc>
- [23] *Youtube* [online]. 2013 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:
<http://www.youtube.com/watch?v=58MX3YqD1Pw>

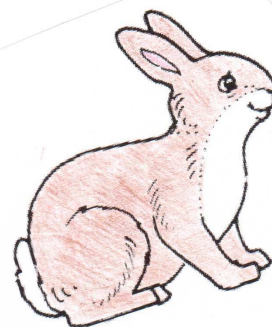
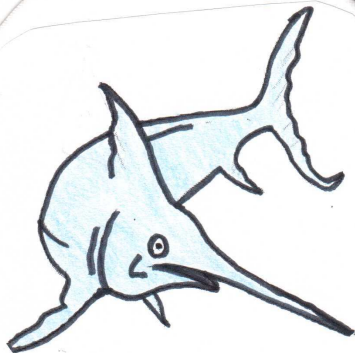
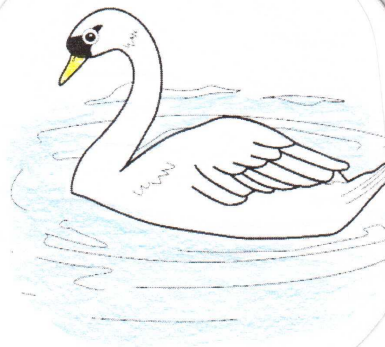
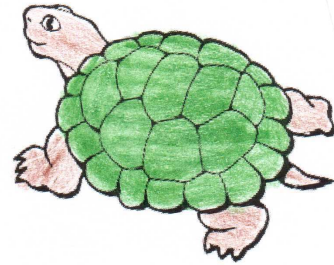
- [24] *Zoozlín* [online]. 2013 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z:
<http://www.zoozlin.eu/komentovana-krmeni-zvirat>
- [25] *Zs slovenska* [online]. 2011 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z:
http://www.zsslovenska.eu/?ukaz=7_druzina&IdMenu=7&grafika=0

SEZNAM PŘÍLOH

- P I   Obrázky s druhy živočichů
- P II   Komunitní kruh: rozeznávání živočišných druhů
- P III Pozorování živočichů v lese
- P IV Malý zoolog - ukázka kresby
- P V   Zoologická zahrada
- P VI Souhlas s publikací fotografií dětí

PŘÍLOHA PI: OBRÁZKY S DRUHY ŽIVOČICHŮ

PŘÍLOHA P II: KOMUNITNÍ KRUH - ROZEZNÁVÁNÍ ŽIVOČIŠNÝCH DRUHŮ

PŘÍLOHA P III: POZOROVÁNÍ ŽIVOČICHŮ V LESE

PŘÍLOHA P IV: MALÝ ZOOLOG - UKÁZKA KRESBY - ADÉLA (4 ROKY)

PŘÍLOHA P V: ZOOLOGICKÁ ZAHRADA

PŘÍLOHA P VI: SOUHLAS S PUBLIKACÍ FOTOGRAFIÍ DĚTÍ

Souhlas s publikací fotografií dětí.

Mateřská školka Sluníčko s.r.o. souhlasí s publikací fotografií dětí v bakalářské práci studentky Kateřiny Brhelové.

Ve Zlíně dne 2. 5. 2013

Mateřská školka „Sluníčko“, s.r.o.
Ševcovská 2681/25, 760 01 ZLÍN
Tel.: 737 194 994
IČ: 25334280, DIČ: CZ25334280
ms.slunicko.sro@seznam.cz